

agát a cseh esemé-
y berlini lépése mi-
t egyelőre nem le-
ban tudni véli, hogy
a gazdasági tár-
y és Hudson szán-
et fővárosban.

rmány tagjai Lon-

londoni repülőterre
tó repülőgépek érke-
tisztviselői a leg-
dtak. A repülőgépek
tagjaiból és a mi-
ből állottak.

onnet francia kill-
lé után 5 óraker
zottsága előtt ex-
zi helyzetéről. Bon-
g tért a közép és
e is.

A párizsi politikai
akorolt a csehszlo-
ssága és gyors ki-
diplomácia kül-
amációjának azon
amely szerint

Lebensraumhoz
Németországé. Ez
Harmadik Biroda-
lveket, amelyeket
könyvében hang-
lek a müncheni
ilatkoztat, amely-
nem akar nem-né-
birodalomba.

tséget a csehek...

cia nagykövet ma
yminisztériumban és
Feiss Weissecker al-
nagykövet ugyan-
st tet a német kül-
net francia külügy-
alt Corbin londoni és
követekkel.

gulyozzák, hogy a
ordult a londoni és
ország határainak

Hivatalos angol kö-
ny az angol kör-
zéről semmilyen se-
tt. Hangsúlyozzák,
kormány nem lépett
sem pedig Cseh-
aival valamely kö-

el a vasúti forgalom
Sziget között

ruszinszkói esemé-
mán vonatoknak a
e-vonalon való köz-
i vonal egy része
át. A Szatmár és
i utasforgalmat is-
lították le. A járatok
nyogy az autóbuszok-
a gyorsvonatokhoz.

Béla
jelent

ök
sök

zsidó gondolatnak
nyomatott szimfó-
i élvezetben lesz
nyvet olvasta.

let kiadóhivatala

és Lapkiadó R. T.
Baron L. Pop 10.
3-60.

PRIMAT

Taxa postala
plătută in num
No. 244716/929.
Szerkesztőség
és kiadóhiva-
tal: Cluj, Str.
Baron L. Pop
10. Telefon: 18-60. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lej. Kül-
földre: Havonta 2, negyedévre 6,
félévre 12, egészévre 20 dollár. —
Hirdetések díjazás szerint. — Az
„UJ KELET“ a transilvaniai és
banati zsidóság egyetlen napilap-
ja. Cikkeink utánnyomását csak a
forrás megjelölésével engedjük meg.

UJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Főszer-
kesztő: Dr. Mar-
ton Ernő, Admi-
nistrátor delegat si girant responsa-
bil-Felelős igazgató: Schwartz Endre,
Proprietar—Tulajdonos: Fraternitas
S.A.R. de Editură. Registrul public
tinnilor periodice No. 43. Dos. 839.
1938. Tribunalul Cluj, Secția III.
Ara 5 lej
Péntek, március 17.
1939—5699. Adár 26.
XXII. évfolyam, 63. szám.

Hitler kihirdette a bekebelezett Csehország új alkotmányát

„Protectorátus“ címén csatolták Csehországot Németországhoz. Szlovákia is német „védnökség“ alá került. Szigorú intézkedések Prágában. Ribbentropp olvasta fel a prágai rádióban az új alkotmányt Volosin ruszin miniszterelnök Szigetre menekült

PRÁGA, március 17. Hitler ma rendeletet adott ki, amely „Hradzsín kastély, március 16.“ keltezésű viseli és amely Csehország és Morvaország közjogi és nemzetközjogi helyzetéről intézkedik. A dekrétum első szakasza a következőképpen hangzik: „A volt Csehszlovák köztársaság azon részeit, amelyeket a német csapatok 1939 március 15-én elfoglaltak, mártól fogva nagy német birodalomhoz tartoznak és annak védnöksége alá kerülnek „csehországi és morvaországi protectorátus“ címmel. A következő szakaszok részletezik a német uralom gyakorlásának módjait. A birodalmi kormány Csehország és Morvaország részére Prágában székelő „birodalmi védnököt“ („Reichsprotector“) fog kinevezni. A protectorátus külügyeit különösképpen e területen alattvalóknak külföldön való védelmét a német birodalom intézi. A protectorátust a birodalmi kormány mellett egy miniszter fogja képviselni. Az elfoglalt terület katonai ügyeit a német birodalom intézi, amely helyőrségeket fog létesíteni a protectorátus egész területén. A Führer fog később határozni afelől, hogy a protectorátus alatt álló területek saját csapatokat létesíthetnek-e. A postai telefon és táviró összes kérdéseit a német birodalom intézi.

A protectorátus a német birodalom vámterületéhez tartozik. A protectorátus területének törvényes fizetési eszköze a német márká. További intézkedésig csehkoronával is lehet fizetni. A korona beváltásának arányát későbbi intézkedéssel a birodalmi kormány állapítja meg.

A fenti dekrétum végrehajtására a német birodalom belügyminisztere kapott megbízást.

Szlovákia is német fennhatóság alá került

BERLIN, március 17. A német távirati iroda jelenti: Tiso szlovák miniszterelnök a következő táviratot intézte Hitlerhez: „Átharva az önnel, a nagy német birodalom vezérével és kancellárjával szembeni nagy bizalmától, a Szlovák állam az Ön védnöksége alá helyezi magát. A Szlovák állam kéri önt, fogadja el a védnökséget. Tiso.“

Hitler a következő választáviratot küldte: „Jagazolom az Ön tegnapi táviratának vételét és ezennel vállalom a Szlovák állam védnökségét. Adolf Hitler.“

Hitler a Hradzsínban fogadja a hódoló nyilatkozatokat

Prága, március 16. (Rador). A Stefani jelenti: Hitler kancellár csütörtökön délelőtt a Hradzsín kastélyban fogadta Hacha volt csehszlovák köztársasági elnököt és Chwalkovszki volt külügyminisztert. Ribbentropp birodalmi külügyminiszter szerdán ugyancsak a Hradzsínban fogadta Franzonit, a prágai olasz követet.

Hitler csütörtökön délelőtt a Hradzsínban fogadta Prága városának és a város német lakosságának képviselőit. Dr. Klapka, a város főpolgármestere üdvözölte Hitlert a lakosság nevében és kérte, hogy vegye védnökség alá Prága városát és a cseh népet.

Pfützner professor, Prága német alpolgármestere a németek nevében üdvözölte Hitlert. Elmondotta, hogy a németek harci állásukban maradtak a felszabadítás pillanatáig, mely határtalan boldogsággal töltötte el őket.

Hitler rövid beszédben válaszolt, amelynek során Cseh- és Morvaországnak a béke és kulturális fejlődés hosszú korszakát jósolta be.

Ribbentropp indoklása

Prága, március 16. Ribbentropp német külügyminiszter a prágai rádióban ma felolvasta Hitler rendeletét, amelynek alapján Csehország és Morvaország kormányzása a jövőben törtenni fog. A külügyminiszter a rendeletét rövid beszéddel vezette be, amelynek során többek között a következőket mondotta:

— Kénytelenek voltunk véget vetni az erőszak, széthúzás és az önkény rendszernek, amely a német „Lebensraum“ e vidékét zavarta. Ez a vidék állandó fenyegetést jelentett a békére. A csehszlovák államnak nem sikerült megszerveznie a népek együttműködését és együttélését ezen a területen és nem

hadsereg egységei a kiadott rendelet után néhány órával, elérték a kitűzött célokat. A csapatok, amelyekkel utközben találkoztam. kitünő benyomást keltettek az áthidaló nehézségek dacára. A tiszteknek és csapatoknak megkülönböztetett megelégedésem fejezem ki tetteik és magatartásuk miatt. Adolf Hitler“.

Félmillió ingyen ebéd

Berlin, március 16. (Rador). A nemzeti szocialista közsegély szervezet gondozásba vette a cseh- és morvaországi szegény lakosságot. Szerdán több mint félmillió porció ételt osztottak ki, amit az azonnali működésbe hozott tábori konyhák és a „Beyern“ segélyvonat szakácsai készítettek. Hetezer nemzeti szocialista ápolónőt küldtek Cseh- és Morvaországba, hogy az ottani egészségügyi állapotokra felügyeljenek.

Prága, március 16. (Rador). A DNB jelenti: Az első német katonai repülőgép csütörtökön reggel 7 óraker szállott le a prágai repülőtéren.

Egy csehkrona: 10 pfennig

Prága, március 16. A hadügyminisztérium a mai nappal az unjonozást Csehország és Morvaország területén hivatalosan elrendelte. A brünni térparancsnok ma falragaszokon közölte a lakossággal, hogy egy csehkrona 10 pfenniget ér. Másrészt a márkát 10 csehkoronára értékeli a német vezetők.

A prágai német hatóságok távirat- és távbeszélőcenzurát vezettek be a külföldi sajtótudósítók számára.

Prága, március 16. A német hatóságok számos erőyes intézkedést fogantatosítottak. Kilenc óra után senki nem tartózkodhat az utcákon.

Hitler csütörtökön fogadta a prágai német iskolák és a cseh nemzeti szocialista választmány küldöttségének tisztelőit.

Hayek külügyminisztériumi sajtófőnököt, Benes egykori jobbkezet, letartóztatták a németek.

Hitler elutazott Prágából

Prága, március 16. Hitler ma Prágából Berlinbe utazott. A Hradzsín udvarán a prágai német egyetem diákjai köszöntötték Hitlert, aki autón távozott a városból.

Prága, március 16. Hitler elutazása előtt a Hradzsínban fogadta Hacha elnököt. Hacha délután fél háromkor érkezett a palotába, ahol katonai pompával fogadták. Hachat Dörnberg protokollfőnök vezette Hitlerhez.

Mit ír a Völkischer Beobachter?

Berlin, március 16. (Rador). A német lapok nagy cikkeket méltatják a szerdai eseményeket. A Berliner Börsenzeitung a „német hadsereg felszabadító utjáról“ ír, amelynek során „egyidejűleg felszabadította a cseh népet is“. A Völkischer Beobachter megállapítja, hogy „március 15-e nemcsak a Masaryk és Benes által, 20 évvel ezelőtt létesített értelmetlen államot semmisítette meg, de helyreállította annak az időszaknak a hagyományait, amelyben a csehországi királyság kezei között született meg a központi német hatalom csirája“.

Hivatalos német jegyzék a külföld megnyugtatására

Berlin, március 16. (Rador). Hivatalos német jegyzék, amelyet szerdán adtak ki, a leghatározottabban megcáfolja az Havas távirati irodának azt a jelentését, mintha Németország beavatkozása a csehországi eseményekbe csak bevezetője és előkészítője volna Németország Nyugat felé irányuló terjeszkedési törekvéseknek. Eppen ilyen valót (Folytatása az 5. oldalon)

VILAG TÜKRÉ

Ford, az autókirály

(„The flivver king“ németnyelvű fordításának: Autokönig Ford (Malik, London kiadása) megjelenése alkalmából)

Upton Sinclair arcképcsarnoka új portrével gazdagodott: az autókirály Ford portréjével. Pompás arckép. De nem ez a pompás sikerülttség a meglepetés. Hogy Sinclair érti a mesterséget, sőt hogy művésze a metierjének: régideje tudjuk. Ami meglep bennünket az, hogy megértéssel, szívvel, sőt szeretettel bíbelődik a hőszével. Ez a cégérés antikapitalista íme rendre meg tudja látni a nagyipar vezérében a kimagasló készségeket, amiknek segítségével felemelkedtek. Ime nem gengszterek, nem szerencselovagok az ő meglátásában sem: kivételes munkabírák, rendkívüli szervezőképesség, bámulatos öltettség, kifinomult technikai érzék viszi őket előre a csucskora.

A tavaly a filmkirály Fox életrajzát írta meg Sinclair ugyanilyen bámulatos megértéssel. Am akkor mentsége volt a megértése számára. Fox lecsuszott; elgáncsolták, legyűrték a mammut-kapitalisták; a magyar Felvidékről csecesem korában Newyorkba került zsidói kisemmitztek a benzínültt bankárok és trösztvezérek. Hogy őket támadhassa, leleplezhesse: voltaképpen ezért a célért fogott írásba Sinclair. Közben azután, az eset akitán tanulmányozva, kissé megszerette, vagy használjunk óvatossab szót: megkedvelte azt a nagyszívűről pőfékoló kisémbert megkedvelte Fordot, aki hónapokon át nap-nap után felkereste, hogy adatokat szolgáltatasson, felvilágosításokat nyújtson számára.

Fordnál azonban más az eset. Henry Ford rendületlenül megmaradt az élen, megmaradt 250 ezer munkás és megszámlálhatatlan dollármilliók urának! Ráadásul rendre feladta a világmentő eszméit, munkás-bolögítő-ötleteit, tipikus reakcionáriussá vedlett. Sinclair mégis, mindezek ellenére is, meg tudja látni, szeretettel tudja megrajzolni a tegnapi Fordot, a haladást és a béke harcát és tárgyilagos tud maradni a náccikkal kacérkodó mai autókirályjal szemben. Ez az önfegyelmelzetség kivételes és dicséretre méltó.

A Fox-életrajz és a Ford-életrajz között mégis nagy a különbség. Foxnál okmányok alapján dolgozott Sinclair, kikapcsolta a regényíró és az unalmasság, a szárazság veszedelmével dacolva, szigorúan a beizolható tényekkel tartotta magát. A Ford-életrajzban mind a két Sinclair jelentkezik: a riporter, aki, mondhatnám, tudományos akribiával hordja halomba az adatokat és a regényíró, aki ezeket az adatokat feldolgozza, költsézte erejével színessé, szembeöltöztet. Henry Ford autentikus életrajzával állandóan párhuzamosan halad a könyvben egy Shut nevű képzeletbeli munkáscsalád életrajza, hogy a sikeres nagytőkés és a kényére kedvére kiszolgáltatót bérmunkás sorsának égbekiáltó különbségét szemléltesse. Ez a — ahogyan némétil nevezik — scharzw- weiss Zeichnung, a fénynek és az árnyak szembeállítás, nem új, nem sinclairi ötlet. De Sinclair pompásan érti a módját és a keze alól mesteri tökéletességgel került ki a két szinből összetett kép.

Ford egy detroit-i hódályban kezdte a gépkocsigyártást. Nem volt szegény ember, jól dotált mérnöki állása volt egy villamosmü- nél és ráadásul farmja, fűrésztelepe. De egyre találmányokon törte a fejét. Két zifer- biattos órát eszkábált össze, amely a csilla- gászati és a vasuti időt egyszerre mutatta. Gözgépet szerelt fel, amely — a traktor őse — az ekét vonszolta. És egyre foglalkoztatta a 16 nélküli haladó szeker gondolata. A környéken, ahol ezt a motorral hajtott járműt összeállítani próbálgatta, csendes bolondnak tartották.

Jó esztendő teit bele, míg az első próba- utját megtehetette. Szörnyű lármmal haladt a szekere. A lovak rendre megbokrosodtak tőle, a gyerekek tömegesen kíségettek és hangos csatakiáltásokkal bizgatták, s az újságok heteken át törték a fejüket rajta, hogy mit árjanak voltaképpen róla. Bohóság természetű ember tréfás ötletének állítsák be ezt az ördögszekeret, vagy fogják rá, hogy a technika haladását jelenti? A villa- mosmű mindenestre elcsapta állásából, hi- szen nem bírta a költségekben azt az embert, aki a benzínmotorban és nem a villamosság- ban látta a jövőt.

A motorral hajtott kocsiira egyébként nem- sokára vevő akadt. Kétszáz dollárt fizetett egy műkedvelő érte. És Ford nekilátott, hogy gyorsabb és kevésbé lármas kocsit készítsen helyébe. Igyekeznie kellett, mert Amerika

más városban is hasonló ördögsekerével... Mindez 1892-ben történt.

Tizenegy esztendőn át tartott a kísérletezés. Ford egy-egy új gépet készített, két-cilinderes motoron kezéte, négycilinderesrel folytatta és mindig akadt gazdag kiadó, aki megvásárolta a sajátkezüleg gyártott masináját.

Ford gyorsasági versenyre hívta ki a versenytársait, hogy a gépet népszerűsítse. Negyvenkilenc kilométeres sebességgel vitte, majd 80 lóerős gépet konstruált, újabb rekordokat ért el és bevitte gépét a közutadba. Akadt néhány kistökés, aki binni kezdett a gépkocsi jövőjében és a negyvenéves Ford végre elérte, hogy 28.000 dollár alapfokával — egy szénkereskedő, egy asztalos, egy motorgyáros, egy magánhivatalnok, két ügyvéd hordta ezt a summát össze — megalakult a Ford Motor Company, amely voltaiképpen nem gyártotta, hanem csak összeállította a gépkocsikat. Ez a szerelési munka egy nagy csarnokban folyt (asztalosműhely volt azelőtt) és pedig pontosan kidolgozott terv alapján, amely a szerelés minden egyes részletét jól előre meghatározta. Naponta hat, az első évben összesen 1708 gépkocsi került ki Fordtól 1.500.000 dollár értékben, amely összegből majdnem 25 százalék haszonnak maradt meg.

Ford kizárólag olcsó automobiloikat akart forgalomba hozni. (Az automobil szó ebben az esztendőben született Párizsban és mindenütt felkapták). Társai más véleményen voltak. Divatcikkeknek tekintették az autót és ráparancsoltak, szüntesse be 850 dolláros modelljének előállítását s ezer meg kétezer dolláros típus gyártson. Ford kénytelen volt engedelmessé válni. Am „gyárának” forgalma folyton csökkent az áremelés következtében. Társai nem az árban keresték a hibát, hanem Ford gyártási és kereskedelmi módszereiben s egyre-másra összeküldözték vele. Ford a megtakarított pénzt arra használta fel, hogy összevásárolja az elégedetlen részvényeit és magához kaparintsa a többséget. Ezentul az ő akaratára érvényesült a vállalatnál, amely egyesgyedül két-üléssel könnyű kocsikat hozott most már forgalomba. A legdrágább 750 dollárba került, de akadt 600 dolláros típus is. Az eredmény nem sokáig késett. Ford 1906-ban ötször annyi kocsit adott el, mint az előző évben.

De itt sem volt még megállás. Ford egyre olcsóbban árulta a gépkocsiját, 600 majd 550 dollárba szállította le az árat és naponta 500 darabot adott el belőlük. A kocsik meglehetősen csunyak voltak, de az amerikai átlagembert, akinek izlését és igényeit Ford szem előtt tartotta, tökéletesen kielégítették, mert gyorsan lehetett velük közlekedni. A gyártat, amely most már igazából gyár lett és óriási mértékűt, a világ legnagyobb gépkocsigyárává, amelyben a munkás minden lépése, megmozdulása a legpontosabb előírások tárgyává lett, az olcsó élecek raja döngte körül. Ford-vicek a féltucat konzervdobozról és az ágydróbtétről, amit „megjavítás céljából” a gyárba küldtek és amit a gyár, abban a hitben, hogy egy összetört Ford-autó romjai, pompásan meg is javított. Vagy arról a vendégről, aki megtekintette a gyárt és szörnyű vakarózkodások között kijelentette: Jaj, úgy érzem, mintha ezek a kis izék máskálának a testemen... Ezeket a viceket maga Ford kagagott a legjobban. Ingyenes reklámjai voltak.

Egyébként nem sokat kagagott, hanem állandóan törte a fejét a gyártási módszerei tökéletesítésén és azon, hogyan tudná a munkásai erejét minél jobban kihasználni. Bevezeti a „futószalag” munkarendszert, amely a legparányibb részletekre bontja szét a munkát és ahelyett, hogy a munkást küldözgetné a szerelendő tárgyhöz, ezt a tárgyat odahozza a munkáshoz és így elejét veszi az ide-oda szaladgálással járó idővesztésnek. Egy-egy motor szerelésénél negyvenszázalékos megtakarítást ért ezzel a módszerrel el Ford s a végső erőfeszítésig fokozta a munkásai teljesítményét.

Fejtörései révén a hivatalos nemzetgazdaszoknál jóval hamarabb ébredt rá az eszmére, hogy a nagyob munkabér erősebb fogyasztóközönséget biztosít, tehát vévöket biztosít a maga olcsó gépkocsijai számára is. 1914 január 5-én kikürtölte, hogy évenként tízmillió dollárt fog szétosztani a munkásai között prémium fejében, úgy hogy a legrosszabbul fizetett munkása is öt dolláros napszámot kap. Ezzel az ígéréssel amerikai nemzeti híressé vált Ford, akit tegnap még csak szimpla gépkocsigyárosnak ismert a közvélemény. A közbecsülésnek azután sokféle hasznát látta. A Ford-kocsik vevői a kisemberek közül kerültek ki jobbra. Ezek a kisemberek most fokozott kedvvel vásárolták a „nagy emberbarát” Ford gyártmányait. A prémiumos-rendszer így nagyszerű reklámnak bizonyult. De elérte vele azt is, hogy a hozzásegődött munkások állandóan nála maradtak. Az eddigi fluktuáció — 35.000 munkást kellett felfogadnia, hogy 14.000 főnyi munkást bora biztosítva legyen — megszünt. Állandó és ehhez képest kitünően begyakorolt munkásai voltak. Prémiumot pedig csak az kapott közülük, akik az útonnan kitesített „társadalmi-osztály” követeléseirek eleget tudtak tenni. Az osztály élén egy volt protestáns lelkész állott: Marqu's a neve. Ford él a népszerűsítésével. Hozzászólt — előbb cikkeiben, majd önálló művekben is,

amiket az írdeákjai ütnek össze — a politikai és a társadalmi problémákhoz. A világ-háboru elején pacifista, nem hajlandó a hadviselő feleknek gépkocsit szállítani. Nagy garra visszautasítja az angol bevásárló listákat, nem heredit az orra alá tolt millió csekkre. Persze arról nem tehetett, hogy a háta mögött az ügynökei négis összeszűrték a leveit a fránya ángliussal és hogy a Ford-kocsik tiz meg százezer számra futottak át a Detroittal szomszédos Kanadába. Azt a kissé különös jelenséget, hogy a háboru első évében 300.000, a másodikban félmillió, a harmadikban éppenséggel háromnegyed millió gépkocsit adott el, azzal magyarázta, hogy a többi autógyár háborus megrendelésre dolgozik, elhanyagolja tehát a belföldi piacot, amely ennek folytán majdnem egyesgyedül az ő gyára számára maradt meg.

Békebaráti szerepével függ össze a Schwimmer Rózával kötött muló barátsága. Ez a magyar pacifista agitátor névessé, hogy szereje fel híressé vált békehajóját s Bryannal, Edissonnal és egy sereg társadalmi reformátorral együtt induljon Európába, hogy ott — 1915 novemberében történt ez — a karácsonyi békekötés mellett agitáljon. Az amerikai nagytőkének, bankároknak és a hadiiparnak, amely az európai megrendelések következtében nyakig uszott a pénzben és a profitban, nem volt kevére ez a nagy garra végrehajtott békeagítáció. A tőlük függő sajtó utasítást kapott, hogy tegye nevésségé a hajót, Fordot és az egész békeagítációt. A riporterek, a fényképezsek hada rávetette magát Fordra és utitársaira és tipikus „majomparádét” csinált belőlük. Ford erre hanyatolom futott vissza Amerikába, beteg jelentett és felesküdt a reakciónak. Azóta, a Schwimmer Rózával való esete óta, egészen új Forddal van dolgunk.

A háboru nem tömegörület többé a Ford meglátásában. Gigászivá nőtt vállalatát — naponta tizenhat órán át minden 25 másodperoben egy új gépkocsi került ki a gyárból, amely maga készíti az autógyártáshoz szükséges acélt, liveget, gumit, vasércet — a háboru szegényesíti a katonai teherkocsikat gyárt, municiószállító autókat, motorokat a repülőgépek számára, acélszikókat, páncéllemezeket és tengeraltjárórombolókat. Teljesen a profit-vágy keriti hatalmába. Vállalata részvényeseinek egy fillér osztalékot sem fizet. Minden jövedelmét új telkekbe, gépekbe, épületekbe öli. A kisebbségi részvényesek perbe fogják és a bíróság ráparancsol Fordra, hogy ne eszközöljön beruházásokat, míg nem részesíti osztalékban őket. Ford nem hagyja magát. Rájuk íjsezt — hajdani barátai teszik ki ezt a minoritást, akik egykor lehetővé tették a

Ford új gy majd alatt dani tatja szont Ford egy... lalapot. Most már senkinek sincs beleszólása rajta kívül az ügyvitelébe.

De nemcsak egykori kapitalistáival szemben hálátlan Ford. A munkatársaival, tanácsadóival, igazgatóival szemben is kieléhetetlen. Mint a gyermek a játéklabdával, úgy játszik velük. Fel sem mond, ha elhatározta a kiakolbóltásukat. A sokéves tanácsadó fejön reggel az irodába s elképedve látja, hogy a szobájában, az íróasztalánál más ül. Vagy nem találja meg az íróasztalát sem: Ford vak dühében pozdorjává törte. Hogy azután pozdorjává törje azt az embert is, aki eme íróasztal mellett annyit esztendőn keresztül szolgált.

Haragszik a zsidókra a Schwimmer-eset óta. Schwimmer Rózsa, aki nevésségé tette: zsidó. Ergo minden zsidó ellensége. Boris Brasol, a hajdani orosz pogromhősök egyike, félkörtök a közelébe és meggyözi róla, hogy minden bajnak a zsidók az okai. Háboruk, forradalmak, sztrájkok, járványok: egytől egyig a zsidók művei. Ford cikksorozatba kezd lapjában, a Dearborn Independent-ben, a zsidók ellen. Fox fojtja belé a szét. Megüzeni az autókirálynak, hogy néhány száz fotóriportere rohan a Ford-autók nyomában. Közudomásu, hogy nagy a szerepük a forgalmi szerencsétlenségekben. Ahol egy Ford autó felfordul, vagy galibát okoz: a Fox-riporter rögvest lefényképezi és azt is rögvest megállapítja, hány halottja van a szerencsétlenségnek és hogy ezeket a halottakat hány hozzátartozó siratja. Továbbá szak-szerűen kivizsgálják, milyen sévűt és rozoga akaratrés okozta a katasztrófát. Ezeket az adatokat azután a Fox-hetiszemle valamennyi moziban levetíti.

Egy másik zsidó — Sapiro a neve — öt-millió kártérítési pert zudított rágalmazás címén az antiszemita Ford lapjába. Ford eleinte prókatori fogásokkal késeltette a tárgyalást, végre is nem volt más menedéke, mint az ázatós bocsánatkérés. Kiállott a lapja kiskapujába és nagy meaculpázások közben beismerte, hogy igazságtalan volt, hogy mélységesen szegélyt, hogy a lapja rég agyoncáfolt hazugságokat tálat az olvasó elébe. Hogy hazugság a mese a zsidók összefogásáról a világhatalom megkaparintására. Hogy hamisítvány a Cion bílcseinek jegyzőkönyve. Egyszeriben embertársainak, söt testvéreinek nevezette a zsidókat, bocsánatkért esedett és erősen fogadkozott, hogy a jövőben csak barátsággal és jóakarattal

ig írántuk viseltetni.

„protestáns-lelkész tanácsadója, az idealista Marqu's ráképnél hagyta. A bíróság egy sajtóperben emarasztaí ugyan egy újságitót, aki a társadalmi elénségének monostette Fordot, de kárterítéskeppen össze-vissza hat centet itél meg számára. Rádásul Ford nevésségé tette magát a tárgyaláson: vizsgálat alá fogták az intelligenciáját és csak azzal tudott menekülni, hogy nem hozta magával pápaszemét s így nem tudta elolvadni az orra alá tolt veszelemes textusokat.

Közben százaakadt a nagy amerikai „Krach”. 1920-ban meginog az amerikai gazdasági élet. Ford nem hecerit eleinte a vészjelekre, rendületlenül százezer gépkocsit készit havonta, mindössze az árat redukálja 525 dollárról 440-re. Am az autók nem fogy-nak, viszont Fordnak pénzre, sok pénzre van szüksége. 70 milliót kell kifizessen a kisebbségi részvényeseknek, 18 millió dollárt tesz ki egyesgyedül a jövedelmi adója. Viszont a bankok a Wall street krízise óta nem hiteleznek. Ford nem jön zavarba: ügynökei nyakába szózza az eladhatatlan gépeket, őket nyomoritja meg a szerződéseik alapján. Viszont jó maga ép bölirel és teli erszénnyel menekül.

Miután a feles gépeit így elhelyezte, szelnek ezesti munkásait és újjászervezés orve alatt lezárja a gyártat. Az újonnan megnyitit gyár szakított a „régí frázisokkal”. Nem kényeztetem az embereimet — lett a jelszó. A szociális tanácsadóí üzemi rendörség váltotta fel, amely a legparányibb politikai vagy munkabeli hibáért az uccára dobta a munkást. Elég volt egy félperces beszélgetés munkaközben, elég, ha a munkavezető szóba állott az alantasaival, vagy ha a kifutó fiu csokoládét vásárolt utközben: a service-osztály azonnal eltávolította.

A hetvenéves Fordon beteljesedett — írja Sinclair — a gazdasági determinizmus. Termédek eszmével, sok szívjóssággal, megannyi jószándékkal kezdte. Am a milliárd karmába keritette. A világ egyik leghatalmasabb embere tehetetlenül kapálódzik a pénze hálójában. A pénz átgurta egész más emberré alakította, mint aki eredetileg volt. Azt kell tegye, azt kell gondolja, amit a pénz diktál számára. A hajdani egyszerű és demokrata gondolkodásu férfi keleti kényurrá vedlett...

Tovább is van. Sinclair Rooseveltig és Hitlerig, a NRA-ig és a náclizmusig, tehát napjainkig kíséri hösét. De ezek az újabb részletek minden érdekességük és aktualitásuk ellenére nem sokat változtatnak a portrén, amit Sinclair eddigi mesteri vonásal rajzolt Fordról elébünk. „Kelet kényura” a végső itélete róla. Énnél megállapodhatunk! (t. i.)

Statisztikai adatok:

Kitért zsidókról, a román vasut és repülőutak forgalmáról, az emigrációról és az összlakosságról...

Bucuresti, március 16. 1936 január 1-től 1939 január 1-ig Románia területén 676 zsidó felekezeti egység tört át más vallásra és pedig:

Bukarestben: 129 férfi és 128 nő. Az ó-királyságban — Bukaresten kívül — 91 férfi és 96 nő.

Besarábiában: 12 férfi és 22 nő. Erdélyben és Bukovinában 74 férfi és 55 nő.

Külföldön élő román állampolgárok közül 34 férfi és 35 nő.

Egy egészen friss statisztikai kimutatás szerint ez év januárjában 65 személy jelentette be a kilépését a bukaresti zsidó hitközségből.

A CFR kimutatása szerint 1938-ban a román vasutak összesen 48.731.000 személyt szállítottak — szemben az 1937 év statisztikájával, amikor 45.655.000 ember szállított vonatra.

A vasut által szállított áru tonnákban:

1937-ben: 11.023.000 tonna
1938-ban: 20.241.000 tonna

A vasutigazgatóság költségei:
1937-ben = 9.720.885.000 lej
1938-ban = 11.112.596.000 lej

1935—38. években Romániából 7324 sze-

mély emigrált. Közülük 4872 zsidó volt. A kivándorolt zsidók kétharmadrésze Palesztinában telepedett le. Más számbajöhethő kivándorlási területek: Észak- és Dél-Amerika. A zsidó kivándorlók száma természetesen sokkal nagyobb volt. A statisztikai kimutatás csak azokat öleli fel, akik ugynevezett „kivándorlási utlevéllel” hagyták el az országot.

1930-ban Romániában egyetlen légvonalon repültek magánrepülőgépek. Az első légvonal: a bucaresti—galati—chisineui, amelynek hossza 410 km. volt.

1931-ben életbeléptetik a bukarest—constantai légvonalat, amellyel együtt 1035 km. lesz.

1932-ben nyitják meg a bucaresti—clujj vonalat. Két évre rá a román légvonalak hossza 1663 km.

1935-ben 2110 km. s megindul a bucaresti—temesvári uton is a közlekedés.

1936-ban nyilik meg a bukarest—prágai vonal, majd 1937-ben a bukarest—milánói. A román légvonal hossza 7255 km. lesz.

1938-ban már Konstantinápolyal is megindul a légi közlekedés.

Egy meglevő statisztika szerint 1931-től 1936-ig négy év alatt a román repülőök összesen 680.000 km-t repültek be. 1936-

ban egyetlen év alatt 752.000 km-t futotgal be 4802 utassal, 32.760 kgr. csomaggal. 1938-ban a „Lares” gépei 1.178.200 km-t futnak be 11.763 utassal és 113.819 kgr. csomaggal.

Románia összlakossága 1860-tól 1938 január 1-ig a következőképpen alakult:

1860-ban	3.917.541 lélek
1899-ben	5.956.690 „
1912-ben	7.234.919 „
1920-ban	15.541.424 „
1930-ban	18.052.896 „
1934-ben	18.913.713 „
1935-ben	19.087.770 „
1936-ban	19.319.330 „
1937-ben	19.535.390 „

Románia borterme hektoliterekben:

1936-ban	6.706.000
1937-ben	10.663.000
Más országok termése 1936-ban:	
Franciaország	76.000.000 hl.
Olaszország	48.073.000 „
Jugoszlávia	3.500.000 „
Magyarország	2.559.000 „

Szőlővíccel beültette Romániában:

1931-ben	239.825 hektár
1937-ben	305.808 „

— Két halálos áldozata van az újölög beköszöntött télnek. Constantából jelentik: Nuntesti község közelében a hatalmas hófúvás betemette Niculai Dolcescu földművelő, aki hazafelé igyekezett falujába. A szerencsétlen embert holtan találták meg a hatalmas hóréteg alatt. — A fővárosban a Stefan cel Mare műút mellett 60—65 évesnek látszó öregember holttestére bukkantak. Személyazonosságát még nem tudták megállapítani, mert ruhájának zsebében semmiféle igazolót nem volt. A hatóságí orvos megállapítása szerint a szerencsétlen ember ittas állapotban a műút mellett összeesett és az éjszakai hidegben megfagyott.

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELEKE: HIRDESSZEN AZ UJ KELETTBEN!

Egyetlen zsidó ház széder-asztaláról nem hiányozhat a SEELNFREUND SALAMON
remek színes rajzival illusztrált
הגדה של פסח
SZABO IMRE 16 oldalas bevezetőjével.
A mű kedvezményes ára 80.— lej.
Tanítók és hitközségi alkalmazottak nagyob b vételnél árengedményt kapnak.
Rendelések és megkeresések:
Braun Litografia Cluj, Str. Vasile Gold'is 4.

Mit ig...
A „Jewish C...
lius Brutus...
vániai zsidó...
levél többek...
mazza:
„Öfelsége...
ta Sir Henr...
kai serif le...
ra, hogy az...
retet arra n...
gatra, vagy...
állapot fogr...
... Mint a...
zet egykori...
tom, hogy...
az angol ko...
retére, ame...
George Buch...
az orosz zsi...
Buchanan...
rette az oro...
engem is és...
ratot, amely...
kapott és a...
nepélyesen l...
A „Hajnt”...
lön tudósít...
benyomásairól...
Többek közt...
„A kora tav...
házak ablakai...
rus, sötét telki...
től és bizalm...
berek pedig n...
zsidók fényes...
az uccára lépr...
főött az a fel...
bérbeadó”, ah...
láthatók szöve...
karva — és ez...
— ott zsidók...
tudja mindenki...
valamivel élén...
csomaggal a...
nyak suhannák...
lantásokat vet...
ezek, akik él...
re. Ezért elad...
még megmara...
még van vala...
lás megalázta...
járó feladat a...
minden élelmis...
főött feliratok...
a bemenet!”
Gyakori a...
legények fogr...
ranchéjjal do...
és nem verik...
és kincüket...
összes üzletek...
közművesekne...
pékség sincs...
kerülőutakon...
ket.
A hatezer...
orvost nevez...
zsidó. Sulyos...
tül orvosi seg...
verés tilos az...
tett a kivánd...
tovább és St...
cák külső ké...
ját a közsime...
blut vom Mes...
csoportok zen...
ténként pedig...
a kórus.
Négy-öt zsi...
ségben lakni...
donosok az u...
Meglátogatt...
Amidón este...
redőt, az egy...
ezt, nehogy...
ság van.”
A zsidó hit...
zsinagógák, a...
mentek át. I...
Ötven agasty...
módu embere...
adták az agg...
élhesség let...
arcát sötét g...
kára hatóság...
házat, át kell

A Zsidó Távirati Iroda jelenti:

Anglia

Mit ígért Anglia 1917-ben Oroszország hatmillió zsidójának?

A „Jewish Chronicle“ levelet közöl dr. Julius Brutzkus, a jeles zsidó tudós és volt litvániai zsidó kisebbségi miniszter tollából. A levél többek között a következőket tartalmazza:

„Öfelsége kormánya nyilvánosságra hozta Sir Henry MacMahon és Hussein mekka-i serif levélváltását annak bizonyítására, hogy az arabok sohasem kaptak ígéretet arra nézve, hogy Damaszkuszról nyugatra, vagy Jeruzsálem környékén arab államot fognak kapni.

...Mint az oroszországi cionista szervezet egykori elnöke, kötelességemnek tartom, hogy emlékeztessen a közvéleményt az angol kormánynak azon ünnepélyes ígéretére, amelyet 1917. novembereben Sir George Buchanan angol követ utján tett az orosz zsidóságnak.

Buchanan követ 1917-ben magához kérte az orosz zsidóság képviselőit, köztük engem is és átnyújtott nekünk egy táviratot, amelyet az angol külügyi hivataltól kapott és amelyben a Foreign Office ünnepélyesen kijelenti, hogy „öfelsége kor-

mánya elhatározta egy zsidó állam felállítását Palesztinában“. A távirat angol eredeti szövegét 1917. november 1-én fakszimilében közölte a „Rassvet“ című orosz cionista lap. Az audencia során Sir George Buchanan Nagy-Britannia azon reményének adott kifejezést, hogy az orosz zsidóság megfogja érteni, hol vannak az ő érdekei abban a harcban, amely a szövetséges hatalmak és a német blokk között folyik. A cionisták, akik hűségese odaadást tanusítottak a szövetséges hatalmak iránt, később üldözötteknek, bebörtönözötteknek és torturáltaknak voltak kitéve.

Megemlékezve ezen orosz zsidók ezreléiről, akik közül sokan börtönökben, vagy szibériai mocsarakban veszték el, kötelességemnek tartom, hogy nyomatékosan kérem az angol kormányt, hogy MacMahon levél mellett hozza nyilvánosságra azt a táviratot is, amelyet 1917-ben Sir George Buchananhoz intézett és amelyben egész Oroszország hat millió zsidójához fordult, annak tisztázása céljából, hogy ez a távirat erkölcsi kötelesség volt-e, vagy csak papírrongy.

Danzig

A zsidók kiűzetése a szabadállamból

A „Hajnt“ című varsói jiddis napilap külön tudósítója Danzigban járt a napokban és benyomásairól megírázó riportban számol be. Többek között a következőket írja:

„A kora tavaszi nap tükröződik a danzigi házak ablakaiban, de az uccai járőrök borus, sötét tekintettel járnak-kelnek, félelemtől és bizalmatlanságtól eltelve. Ezek az emberek pedig nem is zsidók, mert hiszen a zsidók fényes nappal egyáltalán nem mernek az uccára lépni. Ahol üzletek és műhelyek fölött az a felirás látható, hogy „az üzlet bérbeadó“, ahol bezúzott ajtók és ablakok láthatók szöveggel, vagy deszkákkal betakarva — és ez gyakori kép ma Danzigban, — ott zsidók laktak, vagy laktak még, ezt tudja mindenki. Csak az esti órákban lesz valamivel élénkebb ez a vidék: asszonyok, csomaggal a honuk alatt, mint valami árnyak suhannak el a házak mellett, félfő pillantásokat vetnek köröskörül. Zsidó anyák ezek, akik élelmet visznek gyermekeik részére. Ezért eladják az utolsó darabot is, ami még megmaradt a háztartásban és aminek még van valami értéke. A élelmiszer-vásárlás megaláztatással és megszegyenítéssel járó feladat a zsidó asszonyok számára, mert minden élelmiszer üzlet, pékség és tejcsarnok fölött feliratok ékeskednek: „Zsidóknak tilos a bemenet!“

Gyakori a következő uccai jelenet: Hitler legények fognak körül egy zsidót és narancshéjjal dobálják meg; nem fosztogatnak és nem verik őket, mert minden vagyonukat és kincseiket elvették már. Nemcsak az összes üzletek vannak zárva, hanem a zsidó kézműveseknek is megtiltották a munkát. Zsidó pékség sincs már Danzigban és a zsidók kerülőutakon, titokban szerzik meg kenyereiket.

A hatezer danzigi zsidó számára egyetlen orvost neveztek ki, aki kikeresztelkedett zsidó. Súlyos zsidó betegek napokon keresztül orvosi segély nélkül maradnak. A zsidó-örvös tilos azóta, hogy a hitközség ígéretet tett a kivándorlásra, csak az izgatás folyik tovább és Stürmer-plakátok uralják az uccák külső képét. A „Horst Wessel“ indulóját a községstrófával: „Wenn's Judenblut vom Messer spritzt“ hitlerista ifjúsági csoportok zengik szélteben, hosszában, esztendőként pedig zsidó házak ablakai alatt dalol a kórus.

Négy-öt zsidó család kénytelen egy helyiségben lakni, miután a keresztény háztulajdonosok az uccára tették ki zsidó lakóikat. Meglátogattam egy ilyen zsidó lakást. Amidőn este szellőztetni akartam az ablakot, az egyik lakó rámrohant: „Ne tegye ezt, nehogy lássák, hogy zsidóknál világosság van.“

A zsidó hitközség összes intézményei, a zsinagógák, a temető, stb. nemzsidó kezébe mentek át. Meglátogattam az aggenházat. Otven aggastyánt találtam ott, egykori jómodú embereket, akik utolsó vagyonukat adták az aggenháznak, hogy gondtalanul élhessék le öregségük éveit. A bennlakók arcát sötét gondok árnyékolják be. Nemcsak a hatóságai rendeletre el kell hagyniok a házat, át kell adniok azt és ki kell vándorol-

niok. Azt remélik, hogy sikerülni fog menhelyet szerezni az aggastyánok számára Strassburgban.

A stereotíp-kérdés, amely minden danzigi zsidó ajkán lebeg: „Mikor megy a legközelebbi uszályhajó?“ Minden hidat felégették maguk mögött, üres szobákban ülnek és száraz kenyeren élnek. Azt beszélik, hogy a szenátus újabb határozottan és félreérthetetlenül kijelentette, hogyha nem tartják be a kivándorlási terminust, úgy ismét kiűjűnk a zsidóellenes támadások és atrocitások.“

A Hajnt tudósítója néhány órát töltött Zoppot üdülőhelyen, amely Danzig mellett fekszik és ahol nagyobb zsidó közösség élt. Az ötszáz zoppoti zsidó családból ma már csak ötven tartózkodik a helységben és ezek is rövid időn belül ki kell vándoroljanak. Zoppot, a „Baltikum gyöngye“, ma elhagya-

tott és szegény. A keresztény szálloda- és panzió-tulajdonosok is csődbe jutottak, mert Zoppot elvesztette vonzóerejét a furdővendégek számára. A zoppoti zsinagóga leégett, az épület homlokzatából csak fekete fal maradt. A templom felirátát: „Nem egy Isten teremtet-e bennünket?“ piros csik borítja. A zsinagóga belsejében minden leégett: a frigysekrény, a tóratekercek, az álmemor, stb. A földön a tizparancsolat összetört táblái, egy összehajlott Magén David, stb. hevernek szerteszét.

Az utolsó szombaton néhány ezer danzigi zsidó gyűlt össze a híres zsinagógában, hogy búcsút vegyenek templomuktól. A városi tanács ugyanis elhatározta, hogy a zsinagógát tüzoltó-laktanyává alakítja át. A kivándorlási kötések fedezésére a híres orgonát eladták egy krakkói keresztény templomnak, a pompás gyertyatartókat pedig a svéd egyháznak. Az utolsó istentisztelet megrázó jelenetek közepette zajlott le. A zsoldárok éneklése közben a hívők sírásba törtek ki. Dr. Grün rabbi a következő szavakkal vett búcsút hitközségétől:

— És most váljatok el egymástól, testvéreim, szóródjatok szét a világon, de nézzetek bizakodással a jövőbe és őrizték meg templomotoknak emlékéte.

Amikor azt mondotta: „Cééchem Iesalom“ (menjetekek békében), — sírásba tört ki a rabbi és az egész gyülekezett vele zokogott.

Olaszország

AZ OLASZORSZÁGBAN ÉLŐ KÜLFÖLDI ZSIDOK KIÜZETÉSI TERMINUSÁNAK ELHALASZTÁSA. Lapunk tegnapi számában röviden jelentettük, hogy az olasz kormány váratlanul felfüggesztette a március 12-ikére adott terminust a külföldi zsidók kötelező kivándorlására. Az utolsó napokban különböző jelek mutattak arra, hogy a kormánynak nem áll szándékában tulszigoruan kezelni a kiűzetési parancsot. Hír szerint mindazoknak, akik haladékokat kérnek, további tartózkodási engedélyt adtak és Olaszországban maradhatnak mindaddig, amíg nem kapnak újabb elutasítási végzést. Az utóbbi napokban jelentősen megnövekedett azoknak a száma, akik egy hónaptól félévig terjedő tartózkodási engedélyt kaptak. Különösen a magyar zsidókat kezelik liberális szellemen a hatóságok. Nagy az aggodalom azonban a német zsidók miatt, akiket láthatóan hátrányban részesítenek a más illetőségű zsidókkal szemben.

SZLOVÁKIA

Szlovákia — Európa legfiatalabb országa — az általános érdeklődés középpontjába került. Eppen ezért nem lesz érdektelen néhány alapvető földrajzi, történelmi adat közölni erről a most született kis államról.

Szlovákia területe nem sokkal haladja meg a szicetavidék lekapcsolása előtti Csehszlovákia egy harmadát. Lakói száma viszont csak az összlakosságának 22,6 százalékát tette. Ami az ország földrajzi helyzetét illeti, Szlovákia távol áll attól, hogy földrajzi egységet alkosson, mert a Kárpátoknak csak egyik részét foglalja magába és határai a magyar alföldnek is csak egy sávját zárták be. Ennek egy részét nemrégiben visszacsatolták Magyarországhoz. Szlovákia néprajzi szempontból sem mondható egységesnek, mert a sík részein magyarok, míg a bányvidékeken és a városokban nagy csoportokban németek laknak. A magas hegylancok tömör és egyhangu strukturája, amely megakadályozta az utak építését és késleltette az ország gazdasági fejlődését, mégis bizonyos egységet kölcsönzött Szlovákiának.

Szlovákia határai

Szlovákia északi határát az a vonal alkotja, amely régen a magyar-lengyel határ volt. A déli határ megállapításánál a védelmi szempontok voltak irányadók. A kárpátukrajnai határt néprajzi szempontok alapján húzták meg. Az északon heggyekkel, délen erdőborította síksággal határolt Szlovákiának hideg az éghajlata, a magaslati vidékeken pedig, ahová eljut az északi szél, a hőmérséklet még alacsonyabb. Szlovákia bükk- és fenyőerdői egészen 1500 méter magasságig húzódnak.

hanyagolt körülmények között élnek és az állattenyésztés alacsony fokon áll.

Szlovákia a csehszlovák cukorgyártás 11 százalékát adta, négy százalékát a sörtermelésnek és a ló- és juhállomány körülbelül három százaléka fölött rendelkezik.

A háboru előtt Szlovákia Magyarországhoz tartozott és az ipari fejlődés szempontjából előnyös feltételeit (talajalatti kincsek, villamoserő, olcsó munkaerő) a magyarok ki is használták. Nagy tőkét ruháztak Szlovákiába, amely az iparilag fejlettebb Morvaországgal és Csehországgal egységes államot alkotva, főleg a mezőgazdasági és erdészeti források kiaknázásával foglalkozott. A bányáipar, amelyet a németek fejlesztettek ki, kevés pontra lokalizálódik.

Említésre méltó: a Handeova szénmedence, a dobsinai vasmedence, a salnohradi sóbányák, valamint a stiavnikai és kremnitzi ezüstbányák. A morva határ mentén fekvő Gbelynél petróleumszondák fölött is rendelkeznek.

Szlovákia egyetlen nagy városa Pozsony, amely ott terül el, ahol a Duna a Dévény szorosból újból kikanyarodik a síkságra. (1930-ban lakóinak száma 123 ezer volt, akik közül a szlovákokon kívül 19 ezer magyar és 33 ezer német). Kelet-Szlovákia legjelentősebb központja Kassa volt, mely két különböző gazdasági vidék találkozásánál fekszik.

A szlovákok történelme

A legújabb kutatásokból kiderül, hogy a keltákat és germánokat üldöző rómaiak katonai bázisokat létesítettek a mai Szlovákia területén. A rómaiak visszavonulása után előbb a germánok, majd a hunok foglalták el ezt a területet, ahová csak ezután kezdődött meg a szlovákok beszivárgása. Nyelvi szempontból ezek a szlovákok a morvaországi és csehországi nyugati szláv nyelvcsaládhoz tartoznak. Annak ellenére, hogy külön politikai életet folytattak, mai napig megőrizték a nyelvi és kulturális egységüket. A Frank birodalomból terjedő kereszténység előbb talált termőtalajra a szlovákoknál, mint a csehekénél. A Morvaországgal közös függetlenség után, Szlovákia fokról-fokra a magyarok uralma alá került, míg 1025 és 1308 táján egészen beolvadt Magyarországra. Ez az állapot egészen 1918-ig tartott. Eppen ezért a szlovákoknak csak néprajzi szempontból volt önálló történelmük. Szociális szempontból a szlovák polgárság beolvadt a németiségbe, míg az arisztokrácia és a papság magyarra lett. A szlovákokat teljesen kizárták a politikai életből.

A huszita tanok fellépése, amely Szlovákiában is visszhangra talált, bizonyos fokig kihangsúlyozta a szlovák elemet. A huszita vezérek számos szlovák városra ráterítették a kezüket.

A csehországi hadsereggel nagyszámú cseh jött Szlovákiába, akik felébresztették a szlovákok nemzeti öntudatát. Ez a folyamat tovább folytatódott Mátyás király uralmának alatt.

Az 1620-i cseh felkelés elfojtása után a Magyarországon kihirdetett vallásszabadság következtében számos cseh menekült került Szlovákiába, akik végleg letelepedtek ott. Ezek is kimélyítették a szlovák nemzeti felébredés munkáját.

A 19-ik század elején Pozsony a szlovákok nemzeti harcának központja lett. 1844 óta a szlovák nemzeti megmozdulások a csehszlovák kulturális és nyelvi egység szellemében folytatódtak. E közös szellem uttörői a csehek részéről Dobrovskzi és Palacky, míg a szlovákok részéről Kollar és Safarik voltak.

1901-ben a szlovákok politikai harcba kezdenek és az 1905-6. évi választásokon hét képviselőt küldenek a magyar parlamentbe. Elükön Hlinka, Hodzsa és Srobar állottak, akik együtt harcoltak a román és szerb nemzetiségekkel.

A világháboru alatt a szlovákok részt vettek a cseh felkelésben és a csehekkel együtt harci légiókat alakítottak. Az 1918 május 30-án kötött pittsburgi szerződésben az egységes csehszlovák állam megalakítását határozták el. Az 1918-i prágai forradalomban a szlovákok Szobarral képviseltették magukat. 1918 október 30-án Turócsmártonban a szlovák nemzeti tanács kimondta csatlakozását a csehszlovák államhoz...

Azóta husz esztendő telt el.

van az újlag... hatalmas hó... falujába. A... találták meg... A fővárosban... ellett 60-65... lttestére buk... még nem tud... ájának zseb... áján volt. A ha... szerint a sze... otban a miút... akai hidegben

HIREK

A hetedik évforduló

Szomorúbb évfordulót nehéz elképzelni. Ma van hetedik éve annak, hogy Briand, a nagy francia külügyminiszter eltávozott az élők világból és magáévát vitte sírjába az európai béke, a népek megértésének, kiengesztelésének magasztos, de hiábavaló álmát.

Nem is szomorú: kégyellen és egyben keserű gonykacajt csendítő évforduló ez. A gonoszok számegysége: a hetes furcsa görbéje rajzolódik ki ama sírhant fölött, mely Briand földi maradványait rejtje magában. Az ország fölött pedig, melynek humuszában a nagy francia német barátjának: Stresemannak porai nyugszanak, a gyűlölet, az erőszak, a minden emberi törekvésre rátafoszó rezsim léptei döngenek.

Briand szelleme a béke szelleme volt, a megbékélés és az erőszakot a francia nép még ma is őrzi, még ma is szentnek tartja.

De a szellem körül minden megváltozott, legelső sorban a valóság. Az a valóság is, amelyet a weimari köztársaság és Stresemann testetített meg és az a valóság is, amit a Briand-korabeli Franciaország reprezentált.

Az évforduló, melynek árnya hetedszer rémlik fel a nagy francia sírja fölött, olyan általános európai valóságra vetül, amely éppoly félelmetes, mint amilyen iszonytató. Negyvennyolc óra leforgása alatt egy derék és értékes nép hullott a megsemmisülésbe, anélkül, hogy az európai lelkiismeret, melynek Briand olyan nagy, szinte lázas szavú szószólója volt, különösebben megprezent volna.

A demokrácia, melynek gyermeke és később féltő gondú atyja volt, világszerte az erőszak csapásai alatt tántorog.

Vajjon, ha élne még, ha bozontos bohém-felével ma is megjelenhetne a francia kamara szöszékén, vagy a Quai d'Orsay palotájából intézhetné hazája és Európa sorsát: ugyanolyan, minden ellentmondást elsöpör lendülettel szállna síkra a béke ügyéért?

A kérdésre nincsen felelet, mert más az élet és más a minden törekvésre, gondra, gondolatra és érzésre pontot tevő halál.

De ahogyan Briand életét, politikai múltját ismerjük, talán nem egészen feleltelen az a feltevés, hogy ha élne — sok minden másképpen történt volna és történe Európaiban.

Mert Briand nemcsak feltétlen békebarát volt, de a béke érdekében a feltétlen és elszánt harcra is vállalkozott. Nemcsak könnyed, megértő, emberi, de villám és mennydörgő egyéniség is tudott lenni, akinek zsenialitása főleg az előrelátás adományaiban csúcsosodott ki.

Ő volt az, aki első miniszterelnöksége idején, amikor a vasutasok ellen foglalt állást és erősen le is törte azt, a következő szavakkal fejezte be az interpellációkra adott választát:

— Egyetlen vércsepp sem tapad a kezemhez.

Igen, mint minden ember- és létszerető ember, irtózott a vértől, de nem riadt vissza az érelly alkalmazásától sem.

Bizonyára ma is érvényesítené ezt a nem minden páthosz nélkül való erélyt, ha élne.

De sajnos nem él és szelleme, mely egykoron olyan elevenséggel lengte be Európa közszellemét, szinte anakronizmussá ecetesedett az idők szennyes forgatagában.

Amikor reá emlékezünk, egyben boldog időkre emlékezünk vissza, amikor éppoly fájdalmas gondolni, mint amilyen riadó a Ma világában a valóságra vetni tekintetünket.

(s. l.)

— Visszatért Prágából a cseh gazdasági tárgyalásokra kiküldött román delegáció. Bucurestiből jelentik: A cseh-román gazdasági szerződés módosítására Prágába küldött román delegáció visszatért az országba.

— Felfüggesztették a lengbergi egyetem előadásait. Varsóból jelentik: A lengbergi egyetem rektora felfüggesztette az előadásokat. Hogy az előadások felfüggesztésének mi az oka, arról a tudósítás nem számol be.

— A munkaügyi felügyelőségek átszervezése. Bucurestiből jelentik: A munkaügyi minisztérium rendeletet adott ki, amely szerint a ploesti, brassói, marosvásárhelyi, szebeni, nagyváradai és aradi munkaügyi alfelügyelőségeket felügyelőségekbe szervezik át. Megállapították ezenkívül az egyes vezérfelügyelőségek kerületeit. A kolozsvári vezérfelügyelőséghez Kolozs, Bihar, Szamos, Szilágy, Szatmár, Máramaros és Naszód-megyék tartoznak. A gyulafehérvári vezérfelügyelőséghez Alsófehér, Torda-aranyos, Marostorda, Csik, Udvarhely, Fogaras, Nagy- és Kisküküllő, valamint Szeben megyék tartoznak. A temesvári munkaügyi felügyelőséghez Temes-Torontál, Arad, Krassó-Szörény és Hunyad megyék tartoznak.

— Uj vezető került a temesvári szigurancahivatal élére. Temesvárról jelentik: Gritta Ovidius rendőrkezesztor szolgálati érdekekből több módosítást eszközölt a rendőrség tisztikarának szolgálati beosztásában. A szigurancahivatal élére, a Focsaniba távozó Ciobota Octavian helyébe, Ciogogariu Constantin dr. az első kerületi rendőrség főnöke került. Helyét a belvárosi komiszárius elén Arghie Constantin komiszár foglalta el. A jászvásári rendőrség élére Dumitrescu Stefan komiszár neveztek ki, míg Popovici Misu, a kerület volt főnöke, a központi büntügyi osztályhoz került. Ugyancsak a központi büntügyi osztályhoz került Stancu George komiszár, míg Coțiu Ionel detektív főnök, aki hosszabb szabadságon volt, ismét átvette hivatalát.

— Nagyváradon továbbra is tilos a kártyajáték. Nagyváradról jelentik: Dr. Eugen Clonta rendőrkezesztor tegnap magához kérte a nagyváradai kávéházak és nyilvános helyiségek tulajdonosait, valamint a klubok vezetőit. Közölte velük, hogy a kártyával való játék bármely formája továbbra is tilos s e rendelkezés az ügyészséggel egyetértésben történt. Az ügyben illetékes helyről felvilágosító rendelkezést vár s azután visszatér a kérdésre. Hangsúlyozottan figyelmeztette azonban a rendőrkezesztort az érdekelteket, hogy romkővel való esetleges hazárdjátékokat mindenképpen és saját érdekeikben is akadályozzák meg.

— Orvosi hír. Dr. H. Grünfeld szemorvos külföldi utjáról hazakerült és rendelését megkezdte Cal. Reg. Ferdinand 43-45 szám alatti rendelésében.

— Két szivarjegy nyomán keresnek egy gyilkost. Temesvárról jelentik: Grigorescu Terezia 45 éves karánsebi özevegyszony rejtélyes rablógyilkosság áldozata lett. A gyilkos észrevétlenül behatolt az özevegylakásába, ágyában lepte meg az elhagyatott asszonyt és megfojtotta. Az özevegynagyon értékű aranypénzt őrizte a lakásán, ezt a gyilkos megtalálta és magához vette. A rendőrség a nyomozás során két szivarjegy talált a szobában, amelyből arra következtettek, hogy a gyilkos tettenek elkövetése után nem tudott azonnal elmenekülni és idegesen dohányozva várta az alkalmas pillanatot, amíg észrevétlenül eltűnhetett. A két összerágott szivarjegy egyetlen támpontja a nyomozásnak, amit nagy eréllyel folytat a karánsebi rendőrség.

— A romániai kereskedelmi és iparkamarák szövetségének felhívása cégjegyzési ügyben. Bucurestiből jelentik: A romániai kereskedelmi és iparkamarák szövetsége felhívja az összes érdekeltet figyelmét, hogy a kereskedők semmiféle üzleti tevékenységet nem folytathatnak, üzleti kötelezettséget nem vállalhatnak mindaddig, amíg cégüket az 1938. évi december 5-i cégjegyzési törvény rendelkezéseinek megfelelően be nem jegyeztették. A kamarák szövetsége nyomatékosan felhívja a figyelmét az érdekelt kereskedőkre arra is, hogy senki nem folytathat mindaddig semmiféle kereskedelmi tevékenységet, nem köthet üzleti megállapodást, amíg az illetékes céghivataltól meg nem kapta a hivatalos értesítést, hogy cégét szabályszerűen bejegyezték. Ez a rendelkezés azért nagyjelentőségű és azért érdekli igen közelről azokat a kereskedőket, akik új céget akartak bejegyeztetni, mert a régi törvény értelmében a cégbejegyzési kéreés benyújtásával egyidejűleg az illető kereskedő már meg is kezdhette tényleges kereskedelmi tevékenységét. Az 1938. évi december 15-i új cégbejegyzési törvény viszont szigorú alakiságot ír elő, amelyek teljesítésének felülvizsgálása hosszabb időt vesz igénybe és ezért a cégbejegyzési kéreéseket csak alapos felülvizsgálattal után és külön megalakított véleményező bizottság alapján intézik el érdemben. A kereskedelmi és iparkamarák szövetsége felhívja az érdekeltet figyelmét arra is, hogy mindazokat, akik azelőtt kezdtek meg tényleges kereskedői tevékenységüket, mielőtt cégük szabályszerű bejegyzése megtörtént és az iparigazságot részükre kiszolgáltatták, a törvény rendelkezései értelmében szigorúan büntetik.

— Az orth. izr. hitközség rabbisága március 15-től kezdve Gen. Poetas 28/a alatt tart hivatalos órákat anyakönyvi ügyekben, naponta 10—11 óra között.

— Borzalmas viharba került a Fekete-tengeren a „Haar Zion“ nevű zsidó hajó. Bucurestiből jelentik: A „Haar Zion“ zsidó hajó Palesztinából jövet borzalmas viharba került a Fekete-tengeren. A hajó Biuk Dereba menekült a török parton. A vihar elültével folytatta útját és rendben megérkezett Constantinába.

— A semmitűszék elutasította a földművelésügyi minisztérium felfolyamodását Tolsztoj Leó örököseinek perében. Bucurestiből jelentik: A semmitűszék tegnap elutasította a földművelésügyi minisztérium felfolyamodását a chisinaui tábla döntése ellen, amelyben a tábla a földművelésügyi minisztériumot a Casa Păduriloron keresztül kötelezte 4 millió lej kifizetésére a Grimancu-Hotin erdő értéke fejében, amely Tolsztoj Szergejt és Natáliát illeti meg. A felperesek Tolsztoj Leó, a nagy orosz író örököi, akinek nagy birtokai voltak Basarabiában.

— Fiatalokból álló husztagu betörőbandát tartóztattak le Nagyváradon. Nagyváradról jelentik: A rendőrség többnapos nyomozás után letartóztatott egy husz fiatalokból álló betörőbandát, amely a városban számos betörést és besurranó tolvajlást követett el. A banda tagjai 15—16 éves fiúk voltak. A banda vezetői egy lakatosinas és egy pikkoló voltak. Rejtékelyükön nagymennyiségű ruhaneműt és több revolvért foglaltak le a rendőrség.

— Vesztésben meghalt a kolozsvári Pasteur-intézetben egy kisfiú. Tegnap délután a kolozsvári Pasteur-intézetben három héten át tartó kínos szenvedés után meghalt Dani Károly hat éves fiúcska. A csikszeredai illetőségű kisfiú három héttel ezelőtt szülei házában udvarán játszadozott, amikor a nyitott kapun át behatolt egy kóbor kutya. A gyermek követ dobott az állat felé, mire az nekirohant, földreperete és arcaát több helyen megmarta. A kis Dani Károly jékiál-tásaira elősiettek a szomszédok, akik lelőttek a vesztett állatot. A gyermeket szülei be-szállították a kolozsvári Pasteur-intézetbe, ahol nyomban kezelés alá veték és rendszeres oltásokat alkalmaztak nála, de minden orvosi beavatkozás hiábavalónak bizonyult. A szerencsétlen székely fiúcska tegnap iszonyu kínok között kiszenvedett.

— Nagy István posthumus képiálítása. A néhány évvel ezelőtt elhunyt, kimagasló nevű erdélyi festőművész: Nagy István hátrahagyott alkotásaitól vasárnap délelőtti kiállítás nyílik meg a kolozsvári vármegyeház üvegtermében. A nagy festőművész pompás alkotásaira még élénken emlékszik Erdély és főleg Kolozsvár műértő közönsége. Hátrahagyott képei alkotóerejének teljében készültek s a nagy művész legértékesebb kválitásait tükröztetik. A posthumus képiálítás iránt városszerte élénk érdeklődés mutatkozik.

— Hivatása teljesítése közben mellbelőttek egy adóvégrehajtó. Temesvárról jelentik: A bányászati Marga községben hivatalos körúton volt Grozdan Rusalin adóvégrehajtó. Az esti órákban ismeretlen tettes lesből rálőtt a végrehajtóra és súlyos sebet ejtett a mellén. A csendőri nyomozás megállapítása szerint a véres merénylet nyilván bosszu műve és azt Grozdan valamelyik haragosa hajtotta végre. A sebesült adószíveselőt a temesvári kórházba szállították, ahol állapota már javulóban van. A merénylet kézrekerítésére széleskörű nyomozás indult meg.

Rheumatikus fájdalomnál egy bedörzsölés valódi Diana sóborszesszel enyhülést hoz.

— Hatalmas sókráter nyílt meg Marosujvár közepén. Marosujvárról jelentik: Két hatalmas bánya húzódik el Marosujvártól, a föld alatt és pedig a Ferdinand és a Mária királyné bányája. Az előbbit már évekkal ezelőtt üzemen kívül helyezték, mert föld-süllyedés következtében a bányászást életveszélyesnek tartották. A süllyedés azonban nemcsak a bánya mélyében, hanem a földszínen is észlelhető volt és a szakértő bizottság már évekkal ezelőtt megállapította, hogy a süllyedésszerű terület által veszélyeztetett házak lakóit ki kell lakoltatni és a házakat ki kell sajátítani. A besüllyedt területet hatalmas deszkakerítéssel zárták el. A körülzárt hatalmas kráter környékén az emberek a legnagyobb izgalomban élnek és valószínű, hogy a közelben lévő 14 házat kisajátítják és lakóikat kiköltöztetik. Ezek a házak Marosujvár piacának közepén vannak. A hatalmas kráter egy tő medencéjét képezi és a kráter falait vastag sőrtegg borítja.

— Folyékony héliumot állított elő két belga fizikus. Brüsszelből jelentik: Belga tudományos körökben nagy feltűnést keltett a hír, hogy Itebeck és Van Dingen fizikusoknak sikerült folyékony héliumot előállítani, még pedig 296 fok mellett a fagypontra alatti. Ha a hír igaznak bizonyul, úgy Európa héliumhiányában mélyreható változás áll elő. Héliummal eddig csak Amerika rendelkezett.

— Az indiai nemzetgyűlés határozatait. Londonból jelentik: A most megtartott indiai nemzetgyűlés a következő határozatokat hozta: 1. Helyteleníti az angol külpolitikát. 2. Bizalmat szavaz Ghandinak. 3. Önrendelkezési jogot követel India számára. 4. Rokonszenvedőket fejezik ki a palesztinai arabok iránt. 5. Ajajadalmukat fejezik ki, hogy a brit birodalmi területeken lévő tartományokban az indusok helyzete állandóan rosszabbodik.

— „Heil Hitler“. — „Rule Britannia“. Berlinből jelentik: A Németországban általános „Heil Hitler“ köszöntés nagy fejförtést okozott a berlini angol nagykövetségnek. Nem tudták ugyanis, hogy minny formában köszönjenek vissza a németek „Heil Hitler“-ére. A napokban Henderson berlini angol nagykövet megoldotta a gordiusi csomót, amelyben egy fogadás alkalmával az őt köszöntő németek „Heil Hitler“-ére „Rule Britannia“ köszöntéssel válaszolt. A „Rule Britannia“ annyit jelent, mint „Uralkodj Britannia“ és egy angol nemzeti dal első két szava.

— A Hamburger Nachrichten beszűntette megjelenését. Berlinből jelentik: A Hamburger Nachrichten című lap, amelyet 150 évvel ezelőtt alapítottak, beszűntette megjelenését. Ez a lap valamikor Bismarck tulajdonosa volt és abban bírálta az ő kormányzatát követő rendszereket.

— Einstein új gravitációs elmélete. Newyorkból jelentik: Einstein professzor közölte, hogy új gravitációs elméletet állapított meg, ami az elektromos és mágneses anyagokkal van összefüggésben.

— Tűz pusztított a fővárosi gyógyszerészek házában. Bucurestiből jelentik: A fővárosi gyógyszerészeket gyógyszerrel ellátó hivatal Batistei ucca 14. szám alatt lévő házában tűz ütött ki, amelyet a bucuresti tűzoltóság csak két órai megfeszített munkával tudott eloltani. Az anyagi kárt még nem állapították meg. Megindult a vizsgálat annak megállapítása érdekében, hogy a tüzet mi okozta.

— Felszámol a bécsi Loew-szanatórium. Bécsből jelentik: Az egykori császárváros legrégebb és legelőkelőbb sanatóriuma: a Loew-szanatórium kimondotta a felszámolást. Változás állott be a híres bécsi szálloda, a Hotel Imperial tulajdonában, amelyet a Janus biztosítótársaság vett meg.

— Habsburg Ottó kiáltványt intézett az osztrák néphez. Párizsból jelentik: A „Paris Soir“ közli Habsburg Ottó herceg kiáltványát, melyet Ausztria népéhez intézett a német bekebelezés első évfordulóján. Habsburg Ottó tiltakozik az Anschluss ellen és bejelente, hogy sohasem fogja elismerni az erőszakos bekebelezést és küzdeni fog az ellen.

— A tőmősi szorosban hat méter mély árokba zuhant egy autó. Brassóba jelentik: Halálos gépkocsiszerecsétlenség történt Felsőtőmös közelében a késő esti órákban. A Bv. 861 rendszámú tehérgépkocsi, amelyet tulajdonosa, Pünkösdi János tatrangi lakos vezetett, a felsőtőmősi állomás mellett teljes sebességgel befordult az út mentén levő hat méter mély szakadékba. A szerencsétlenséget két óra múlva egy bucuresti gépkocsi utasai fedezték fel, akik meghallották a szakadék mélyéről hangzó segítségkiáltásokat. Megállították gépkocsijukat és a reflektorok fényénél megkezdték a mentési munkálatokat. Kiderült, hogy a gépkocsin annak vezetőjén kívül Tarlaioanu erdőmérnök, a tatrangi erdészeti hivatal főnöke és három erdész állt. Pünkösdi Jánost holtan húzták ki a gépkocsi romjai alól. A gépkocsi utasai súlyos sérüléseket szenvedtek. A négy súlyosan sérült egyént beállították a brassói Mázsescu-kórházba, ahol megállapították, hogy valamennyiük közül a legsúlyosabb Tarlaioanu erdőmérnök állapota: többrendbeli bordatörést és koponyaalapi törést szenvedett. A három erdész a tetstén szenvedett súlyos sérüléseket. A megindított vizsgálat megállapította, hogy a gépkocsi vezetője ki akart kerülni egy ellenkező irányból jövő gépkocsit. A hirtelen kitérő folytán Pünkösdi elvesztette uralmát a gépkocsi felett, amely teljesen erejéből egy utszéli fának rohant. Ekkor el-tört a kormányrud, majd a gépkocsi a levegőben bukfenet vetve a szakadékba zuhant.

— A tudomány megoldhatatlan problémáit. Irta Haslett, ford. dr. Fülöp Zs., 260 lap, kve 185 lei. Dr. Gerhard—Sorsdöntő hormonok, kve 158 lei. Dubovitz—Haskó: Ipari vegyész, kve 132 lei Lepageál, Kolozsvár. Postán utánvétellel. Kérjen teljes jegyzéket.

Az a Cham

lanok azok a hitbelpolitikai irán-folyásainak. Néme-kozatot tett Bel-kezel a két állam nye nincs. Nyomaország Anglián-hogy Nyugat fel-ésenek.

Berlin, március-tudósítója jelenben beismerik, h-résére német es-területének bizo-ezek a területek a német kormány

A n-hatá

Varsó, március-jelenti: A Ruszi-patok előőrsé-e lengyel határt. Az előnyomul-terepnehézségek-örök a követk-gyar csapatok fo-Tucholska szoro-csapatok érkezto-táron átjött ese-esekek arra ké-engedjék meg, h-nuljanak Lengye

Varsó, március-tonai különítmén-hogy elkerülje-csapatokkal, am-Kárpátalján. Eze-ték. A lengyel h-számára koncent

Prága, március-enti: A magyar-kilométernyire-rosát.

A Pesti Napl-ukrajnából, hogy-ség bevonásával

Budapest, márc-iroda a következő-gyarország prág-megszűnt. A m-visszahívtá prág-séget főkonzulát

M

Pozsony, márc-távirati iroda ké-san cáfolják az-és a magyar há-csapatok szembe-Sábrány környék-erősítő osztagok-állapították, hog-haladéktalanul v

Merényyle

Bucuresti, márc-miniszterelnök n-ez autonóm rus-pretében Máram-megjelent Mara-általa a román-mány azon kéré-mia teljes egész-köt.

A prefekturá-rtutén püspöksé-ben a volt rusz-megfátamada és-madót megakad-vitelében és let

A Ruszinszko-ók száma órák-tonák, az ugyne-tői és hívei, ti-zsidók is vanna

2000 r

Sziget, márci-jelenti: Szerda-szinszkoí mer-szigetre. Az éj-katona és 100-szigetre gépkoc-aitó, harci k-területre. A há-tek azonnal á-hatóságoknak. veres sicc-gárd-eseh katonákra

Az angol ellenzék egyöntetűen Chamberlain távozását követeli

(Első oldali cikkünk folytatása.)

Amikor azok a hírek is, mintha Németország belépési irányzatát is ez a cél befolyásolná. Németország ünnepélyes nyilatkozatot tett Belgiumnak és Svájcnak, hogy ezzel a két állammal szemben semmiféle igénye nincs. Nyomatékosan kijelentette Németország Angliának és Franciaországnak is, hogy Nyugat felé semmiféle törekvései nincsenek.

Berlin, március 16. Az Havas ügynökség tudósítója jelenti: Német hivatalos körökben beismerik, hogy a szlovák kormány kérsére német csapatok elfoglalták Szlovákia területének bizonyos szektorait. Hogy melyek ezek a területek, azt nem hajlandók közölni a német kormánykörök.

A magyar csapatok a lengyel határnál

Varsó, március 16. Az Havas ügynökség jelenti: A Ruzsinszkiot elfoglaló magyar csapatok előírni csütörtökön délelőtt elérték a lengyel határt.

Az előnyomulást egyébként hóvihár és a terepnehezségek akadályozták. Reggel 8 órakor a következő volt a helyzet: A magyar csapatok folytatták előnyomulásukat. A Tucholska szoroson át 40 teherautón cseh csapatok érkeztek a lengyel határra. A határon átvitt csendőroket lefegyverezték. A csehek arra kérték a lengyel hatóságokat, engedjék meg, hogy a 40 teherautóval átvonuljanak Lengyelországon.

Varsó, március 16. (Rador). Több cseh katonai különítmény lépte át a lengyel határt, hogy elkerülje az összehitt közből a magyar csapatokkal, amelyek előnyomulában vannak Kárpátalján. Ezeket a csehek lefegyverezték. A lengyel határon átvitt cseh csapatok számára koncentrációs tábor létesítettek.

Prága, március 16. (Rador). A Stefani jelenti: A magyar csapatok ma reggel néhány kilométernyire megközelítették Huszt városát.

A Pesti Napló tudósítója jelenti Kárpát-ukrajnában, hogy Lucska közelében a tüzér-egység bevonásával súlyos összecsapás történt.

Budapest, március 16. A Magyar távirati iroda a következő közleményt jelenti: Magyarország prágai diplomáciai képviselője megszünt. A magyar kormány szerda este visszahívta prágai követét. A prágai követet főkonzulátussá alakítják át.

Magyarország elismeri az új Szlovákiát

Pozsony, március 16. (Rador). Az Havas távirati iroda közlése szerint igen energikusan cáfolják azt a hírt, hogy Szlovenszko ez a magyar határ mentén tót és magyar csapatok szembe kerültek volna egymással. Sábány környékén ugyan magyar határmegőrző osztagok tüntek fel, de amikor megállapították, hogy idegen területen vannak, haladéktalanul visszavonultak.

Merényelet kíséreltek meg a Szigetre menekült Volosin miniszterelnök ellen

Bucuresti, március 16. Volosin ruszinszki miniszterelnök ma délelőtt titkára, Hayda és az autonóm ruszin kormány tagjainak kíséretében Máramaroszigetre érkezett. Volosin megjelent Máramaros megye prefektusánál és általa a román kormányhoz a ruszin kormány azon kérését továbbította, hogy Románia teljes egészében kebelezze be Ruszinszkiót.

A prefekturáról Volosin kíséretében a rutén püspökség épülete felé indult. Utközben a volt ruszin hadsereg egy volt altisztje megátámadta és bántalmazni akarta. A támadót megakadályozták tervének keresztülvételében és letartóztatták.

A Ruszinszkióból román területre menekültek száma óráról-óra növekszik. Cseh katonák, az úgynevezett ukrán mozgalom vezetői és hívei, tisztviselők és kisebb számban zsidók is vannak a menekültek között.

2000 ruszinszkió menekült Szigeten

Sziget, március 16. Az Uj Kelet tudósítója jelenti: Szerda este óta megkezdődött a ruszinszkió menekültek özönlése Máramaroszigetre. Az északra folyamán mintegy 1000 katonára és 100 tiszt érkezett Máramaroszigetre gépkocsikon. Ezenkívül 150 páncélszázad, harci kocsik és tank került át román területre. A határ átlépése után a menekültek azonnal átadták fegyvereiket a román hatóságoknak. A ruszin-román határon fegyveres sicc-gárdisták lövöldöztek a menekülő cseh katonákra. A lövöldözésnek számos se-

Budapest, március 16. (Rador). A Magyar Távirati Iroda jelentése szerint Petrovics pozsonyi magyar főkonzul kihallgatáson jelentkezett Durcsánszky szlovák külügyminiszternél. A konzul melegen üdvözölte a külügyminisztert és a magyar kormány nevében örömeinek adott kifejezést Szlovákia függetlensége miatt. Egyben bejelentette, hogy Magyarország a legteljesebb tiszteletben kívánja tartani a független Szlovákia határait. Közölte azt is a külügyminiszterrel, hogy a magyar kormány legközelebb követetséget állít fel Pozsonyban, ezzel is jelezni kívánván, hogy jó szomszédi viszonyt akar fenntartani a független Szlovákiával.

Budapest, március 16. Csütörtök délelőtt Erzmann budapesti német követ felkereste gróf Csáky magyar külügyminisztert, akinek átnyújtotta a Hitler-Ribbentrop-Hacha és Chvalkovszky találkozó irásba foglalt eredményeit.

A Memel vidék lecsatolása követelik

Berlin, március 16. (Rador). Az Havas távirati ügynökség jelentése szerint a Memel vidéki lakosság csütörtökön jegyzéket intézett a német kormányhoz, amelyben Németország segítségét és támogatását kéri. A memeli németek főnöke azt követeli, hogy a Memel vidéket azonnal csatolják vissza Németországhoz és Memel vidékének lakossága is Hitler kezébe tegye le a kormát.

A Memel vidék litván kormányzója közölte a direktorátus elnökével, hogy március 25-re első ülésre hívta egybe a memeli diétát.

Memel, március 16. A német távirati iroda jelenti: Neumann, a memeli németek vezetője ma beszédet mondott és ennek során a következőket mondotta: „Nem fogjuk erőszakkal megváltoztatni a jelenlegi helyzetet, de továbbra is követeljük és megvédjük jogainkat“.

Berlin, március 16. Hivatalos hejryről közlik: A külföldi sajtóban az a hír terjedt el, hogy Németország rövidesen be akarná kebelezni a Memelvidéket. Hivatalos német körök kijelentik, hogy semmi közlés, vagy fejtetés nem engedhet ilyen szándékokat tulajdonítani a német kormánynak.

Varsó elismerte a szlovák kormányt

Varsó, március 16. (Rador). Az Havas jelentése szerint a lengyel kormány hivatalosan is elismerte az új szlovák kormányt. Varsó, március 16. (Rador). Beck ma kihallgatáson fogadta a német, olasz, román és magyar követeket.

Varsó, március 16. A Beck lengyel külügyminiszternél tett sorozatos diplomata-látogatásokat beavatott körök arra magyarázzák, hogy Bucuresti, Róma, Budapest és Varsó között rendkívül fontos tárgyalások vannak készülőben.

Két lej egy csehkoronáért

besültje van, akiket a szigeti kórházakban helyeztek el.

Volosin ruszin miniszterelnök és a ruszin kormány tagjai még szerdán este Máramaroszigetre érkeztek. A vármegyei prefektura épületében szállásolták el őket. Volosin csütörtökön délelőtt felkereste Medvecky máramaroszigeti rutén esperest. A volt miniszterelnököt román rendőrök kísérik el utjaira, mert a Szigeten tartózkodó cseh menekültek állandóan szidalmazták Volosint, árulónak bélyegzik és ma délelőtt kis híjja, hogy nem bántalmazták.

Két lej egy csehkoronáért

Máramarosziget főuccája szerda este óta tele van ruszinszkió menekültekkel. A hatóságok nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy a menekülteket elhelyezzék. A középületekben, iskolákban, sőt magánházakban is menekültek tartózkodnak, akiknek száma csütörtökön délig mintegy 2000-re emelkedett.

A menekültek rendkívül sűrűn állapottban vannak. Legnagyobb részük teljesen pénztelenül került át Romániába. Azoknak, akiknek sikerült valami pénzt átmenteni 2 lej kifizetéséért, amelynek értéke még két nappal ezelőtt 5 lej volt.

Magyar polgárgárda Sztalinán

A Máramarosszigettel szomszédos Sztalinát ma délután már kiürítették a csehszlovák hatóságok. Sztalinán magyar polgári gárdák vették át az uralmat. A Tisza hidon megjelenő magyar gárdisták között, hogy

a magyar katonaság bevonulása óráról órára várható. Az előnyomuló magyar hadsereg már Tésónál áll, ahol a Volosin-féle sicc gárda maradványaival harcol.

A sicc-gárdák és a magyar csapatok harcra

Ma délelőtt Sztalináról különvont indult el Máramarossziget felé. A magyar polgárorség feltartóztatta a vonatot. Hír szerint egy cseh repülőgép lépett közbe és gépfegyvertűzelle a levegőből kényszerítette a magyar polgárorséket, hogy engedjék utnak a vonatot. A repülőgép ma Sziget mellett leszállt és megadta magát a román hatóságoknak.

A Reuter ügynökség bucaresti tudósítója tegnap óta Máramarosszigeten tartózkodik. A menekültek elmondják, hogy Huszton tegnap a cseh katonák és a sicc-gárdisták

Eden részvételével nemzeti kormány alakul Angliában?

LONDON, március 17. (Rador). Az újabb közép-európai német csiny következtében angol parlamenti körökben egyre erősebben tartja magát az a hír, hogy a kormányt átszervezik és jelentős tarcákat fognak betölteni Edennel és Duff Cooperrel. Ennek lehetőségével is számolnak, hogy nemzeti kormány alakul, amint azt Eden kérte az alsóház szerda esti ülésén. E körök szerint Eden és Duff Cooper belépése a kormányba az eddigi angol külpolitika felborítását és a békéltetési kísérletek eljöttét jelentené. Arról is beszélnek, hogy Churchill is helyet kap a kormányban, de erről csak abban az esetben lehetne szó, ha nemzeti kormány alakulna, amelyben a liberálisok és munkáspártiak is, helyet foglalnának. A munkáspártiak viszont olyan feltételeket állítanak, amiket Neville Chamberlain elfogadhatatlannak tart.

Chamberlain és Halifax a volt prágai kormányt leszi felelőssé

London, március 16. (Rador). Az alsóház és a lordok házában tegnap ülésen Chamberlain miniszterelnök és Halifax külügyminiszter nyilatkozatot tettek, amelyben leszögezték, hogy Thomas Inskipnek a múlt évi október 4-én tett nyilatkozata semmiféle tekintetben nem befolyásolhatja Anglia magatartását a csehszlovákiai és a kárpátaljai eseményekkel kapcsolatban. Az említett nyilatkozat szerint az angol kormány csak erkölcsi kötelezettséget vállalt Csehszlovákia határainak biztosítására, de ennek is olyan feltételei voltak, hogy a kötelezettség teljesítése a szokásos kölcsönösség elvén alapszik, ami azt jelenti, hogy Csehszlovákiának is teljesítenie kellett volna azokat a kötelezettségeket, amelyekre a müncheni döntés alapján vállalt. Kijelentette Chamberlain és Halifax azt is, hogy az angol kormány mindent elkövetett ennek érdekében, de eredménytelenül. A cseh kormány csak átmeneti jelenségeknek minősítette a joggal kifogásolható viszonyokat, ezek az átmeneti jelenségek azonban most már megszűntek. Ilyen körülmények között Anglia és az angol kormány minden tekintetben felmentve érzi magát ilyen irányú kötelezettségének teljesítése alól. Bejelentette az angol kormányfő és a külügyminiszter azt is, hogy abból a 10 millió angol fontból, amelyet Anglia Csehszlovákia részére megszavazott, csak bizonyos részt folyósítottak, míg hétmillió angol font még jelenleg is az Angol Banknál van és ezt az összeget az új helyzetre való tekintettel nem is fizetik ki. Bármilyen jó tanácsot is adott Anglia a maga részéről a kellő időben, a cseh kormány azt nem fogadta meg és nem teljesítette.

— Mi a magunk részéről semmi mást nem tehetünk. — jelentette ki emelt hangon Chamberlain, — mert ellenkező esetben éles ellentétbe kerültünk volna a müncheni egyezmény szellemével.

Bejelentette az angol kormányfő azt is, hogy Németország most először foglalja el olyan népek a területét, amellyel nincsen semmi faji közössége és kapcsolata. Ez az eljárás esetleg forrása lehet a nemzetközi helyzetben beálló zavaroknak. A legutóbbi események olyan természetűek, hogy megrendíthetik a bizalmat, de viszont remény van arra is, hogy olyan kibontakozás található, amely előnyös lesz az összes érdekeltekre.

— Meggyőződésem szerint — mondotta Chamberlain — a világ népei eddigi magatartásukkal azt bizonyították, hogy bízni a béke lehetőségében. Az angol kormány a maga részéről — mint eddig is mindig — minden tőle telhetőt megtesz, hogy a béke javát szolgáló légkört megteremtse és hogy az erőszak rendszerét a békés tárgyalások rendszerével helyettesítse a felmerülő különböző bonyolult kérdések elintézésénél.

Chamberlain lemondását követelte a munkáspárt

Az alsóház szerda éjszakai vitájában Eden is felszólalt és nemzeti kormány alakítása mellett foglalt állást. Hugh Dalton a munkáspárt nevében kijelentette, hogy „Chamberlain politikája összeomlik és a felelősséget a miniszterelnök viseli.“ A munkáspárt csak abban az esetben csatlakozik a kormány átszervezésére vonatkozó tervhez, ha megvál-

között fegyveres összetűzésre került sor, amelynek 30 halottja volt. A halottak között van egy amerikai filmriporter is.

A kolozsvári helytartóság és az események

Chuj, március 16. A szamostartományi királyi helytartóságon csütörtökön egész nap élénk tevékenység uralkodott. Dr. Coriolan Tataru királyi helytartó állandó összeköttetést tartott fenn a tartomány vármegyei, különösképpen pedig Máramaros prefektusával, akiket ellátott a helyzet által szükségelt utasításokkal. A királyi helytartó behatóan érdeklődött a Máramaros területére menekült csehek sorsa iránt, akiknek egy részét minden valószínűség szerint Kolozsváron fogják átmenetileg elszállásolni.

Chamberlain és Halifax a volt prágai kormányt leszi felelőssé

London, március 16. A csütörtök reggelii angol lapok erőlyes hangnembem emelik fel szavukat azon változtatások ellen, amiket Németország vitt végbe Európa térképén. A Times azt írja többek között, hogy ebben az erőszakos és elnyomó tevékenységben már nincs helye a morális természetű megítélésnek. A német propaganda már senkit sem tud meggyőzni. A cseh függetlenség megszüntetése egész sereg olyan ígéretet szeg meg, amelyeket a Führer személyesen adott. Az idő fogja eldönteni, hogy az elmúlt hét valóban ragyogó hétnek mondható-e Csehszlovákia új urai számára.

Az angol sajtó felzudulása Hitler ellen

London, március 16. A csütörtök reggelii angol lapok erőlyes hangnembem emelik fel szavukat azon változtatások ellen, amiket Németország vitt végbe Európa térképén. A Times azt írja többek között, hogy ebben az erőszakos és elnyomó tevékenységben már nincs helye a morális természetű megítélésnek. A német propaganda már senkit sem tud meggyőzni. A cseh függetlenség megszüntetése egész sereg olyan ígéretet szeg meg, amelyeket a Führer személyesen adott. Az idő fogja eldönteni, hogy az elmúlt hét valóban ragyogó hétnek mondható-e Csehszlovákia új urai számára.

Az angol sajtó felzudulása Hitler ellen

London, március 16. A csütörtök reggelii angol lapok erőlyes hangnembem emelik fel szavukat azon változtatások ellen, amiket Németország vitt végbe Európa térképén. A Times azt írja többek között, hogy ebben az erőszakos és elnyomó tevékenységben már nincs helye a morális természetű megítélésnek. A német propaganda már senkit sem tud meggyőzni. A cseh függetlenség megszüntetése egész sereg olyan ígéretet szeg meg, amelyeket a Führer személyesen adott. Az idő fogja eldönteni, hogy az elmúlt hét valóban ragyogó hétnek mondható-e Csehszlovákia új urai számára.

„München halott és már el is temették“

A Daily Telegraph minősíthetetlennek tartja a szerdai csehszlovák eseményeket. A konzervatív lap sajnálatának ad kifejezést Chamberlain miniszterelnöknek a müncheni egyezményről tett egyes kijelentései miatt, amelynek szellemét megcsufolták. München halott és már el is temették. Az angol lap tudni véli, hogy Sirovy és Beran volt csehszlovák miniszterelnökök is azon 11 személy között vannak, akik szerdán délután titokban leszálltak a croydoni repülőtéren. A repülőgépek utasai között volt a Skoda-művek több vezető tagja is, magukkal hozva olyan hadianyag-gyártási terveket, amelyeket nem akartak idegen kézbe átnedni.

London, március 16. Lord Halifax külügyminiszter Chamberlain miniszterelnökkel ma délelőtt hosszas megbeszélést folytatott az európai helyzetről.

Az angol külügyi hivatalnak „sejteltme sem volt a készülő eseményekről“

London, március 16. Az angol sajtó a Csehszlovákiai eseményekkel foglalkozva megállapítja, hogy Csehország elfoglalása nagyon hasonlít Napoleon schronbrunni bevonulásához. A Daily Telegraph Chamberlain alsóházi beszédét elégtelennek tartja és kijelenti, hogy a páncélos ökl erőszakossága érvényesült Csehországban. Hibáztatja a külügyi hivatalt amiatt, hogy sejteltme sem volt a küszöbön álló eseményekről, amelyek pedig egy már régen kidolgozott terv alapján következtek be. Ezzel szemben Halifax még legutóbb is azt hangoztatta, hogy a közép-

(Folytatása a nyolcadik oldalon.)

A temesvári „Hazamir“ ötödik évi közgyűlése

Timisoara, március 16. A „Hazamir“ zsidó Dal- és Kultúregylet e hó 12-én tartotta ötödik rendes évi közgyűlését a belvárosi zsidó hitközség tanácstermében. Nyíri Jenő vezérigazgató a „Hazamir“ Dalegylet elnöke nyitotta meg a közgyűlést és vázolta a mai helyzetet, különös súlyt helyezve az újusi problémákra. Hangsúlyozta, hogy az újusi problémák elsősorban az országon belül kell a lehetőleg biztosítani és csak azok részére, akik itt elhelyezkedést nem találhatnak, kell a kivándorlás lehetőségét megteremteni.

Az elnök méltatta ezután a Hazamir szerepét a zsidó életben. Sio Imre főtitkár jelentésében megemlékezett az egyesület halottairól, Reichenbach Józsefről, Böhm Sándorról és Vermes Ernőről. Elmondotta, hogy az aranykönyvi bejegyzések 1933. óta számítva mintegy 60.000 lejjel emelkedtek.

Dr. Brisker Ezekiel a Keren Kajemeth nevében mond köszönetet és köszönetképpen három palesztinai bibliai képet ad át Fischer Samu karnagynak, Rosenthal Gyula kántornak és a Hazamir Dalegylet részére Nyíri Jenő elnöknek.

Ezután Kauftheil Ernő a távollévő pénztáros távollétében felolvassa a pénztári jelentést, amit egyöntetűen elfogad a közgyűlés. Dr. Pap Illés tanár, választmányi tag, a belső, erkölcsi, szellemi és művészi megerősítés fontosságát hangsúlyozza.

Nyíri Jenő elnök felkéri dr. Pap Illés kornélköt az új vezetőség megválasztásának levezetésére. Egyhanguan a következőket választják meg:
Elnök: Nyíri Jenő.
Társelnökök: Gutfreund Emil, Dornkalm Jenő.
Iggyeztető alelnök: Drechsler Jenő.
Alelnökök: Weisz Antal, dr. Deutsch Pál, Pollák Károly, Hammer Jenő.
Karnagy: Fischer Samu.
Főtitkár: Sio Imre.
Titkár: Wartenfeld Oszkár.
Jegyző: Klein Jakab.
Főpénztáros: Fodor Gyula.
Pénztárosok: Schneider Károly, Ungár Sándor.

Ellenőrök: Kauftheil Géza, Schatz Miksa. Kultur és sajtóreferens: Kauftheil Ernő. Zenekari referens: Brauch Bruno.
Dalárdaelnök: Raduciner Bernát.

Háznagy: Geiszler László.
Könyvtáros: Hörer, Zahler.
Ügyészek: Dr. Rosenberg Oszkár, dr. Rosenthal Pál.
Orvosok: Dr. Brisker, dr. Brück, dr. Deutsch.
Zászlótiszták: Raduciner Bernát, Klein Jakab, Pollák László.

Választmányi tagok: Brauch Rezső, Berger Arnold, Berger Jenő, Bivas Izrael, Belgrader Sándor, Blau Sándor, Dénes Ernő, Drechsler Gyula, Freund Leó, Edlitz Jenő, Fuchs Lajosné, dr. Friedmann Andor, Goldstein Sándor, Grünberger Lipót, Höngig Ernő, Katz Salamon, Kepecs Oszkár, Kohn Sándor, Kohn Mihály, Lehrer József, Lieber Lajos, dr. Löffler Géza, Löbl Lajos, Mannheim Lajos, Morvai Jenő, dr. Nobel Sándor, dr. Naschitz István, Österreicher Ignátz, dr. Papp Illés, dr. Polláček Armin, Pollák Géza, dr. Rosenthal Marcell, Rosenthal Gyula, Rosenthal Sándor, Róth Sándor, Rubinstein Sigmund, Rottenstein Jean, Rubin Hermann, Salamon László, Spira Jenőné, Schwartz Jenő, Teszler Izidor, Waeshter Ede, dr. Weisz

Arthur, dr. Wiener Mór, Weisz Jenő.
Dr. Papp Illés meleg szavakkal üdvözi Nyíri Jenő elnököt.

Nyíri Jenő, aki már hatodik éve vezeti a Hazamir Dal- és Kultúregylet ügyeit, igéri továbbra is fáradszaktalan és állandó támogatását az ideális zsidó dalkultúra terjesztésére.

Dr. Wiener Mór ügyész a Hazamir részéről Nyíri Jenőnek mond köszönetet. Scheibling János a második kerületi dalegylet hatvanéves fennállásának alkalmából kapott üdvözlőt viszonozza, biztosítva a dalosok egymásközi igaz és elfogulatlan barátságát.

Kauftheil Ernő javasolja, hogy a Hazamir énekhar tagjai tanuljanak héberül. Drechsler Jenő ügyvezető elnök újabb tagok és újabb pártfogók szerzésére hívja fel a jelenlevőket. Befejezésül Rosenthal Gyula kántor, aranylírás tag, baráti köszönetével zárul a közgyűlés.
Cs. Pap Ibolya

KÖZGAZDASÁG

Változások várhatók a második évtizedre szóló importkvótákban

Bucuresti, március 16. Megírtuk, hogy a Külkereskedelmet Irányító Igazgatóság a második évtizedre szóló importkvóták megállapítását — a rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján — megkezdte, a végleges kvótamegállapítás az importkérések beérkezése után történik meg. Az előkészítő munkálatok során megvizsgálják, hogy mely vállalatok fejtenek ki még tényleges működést és végleg megvonják ama vállalatok importkvótáit, amelyek már tényleges működést nem fejtenek ki. Ugyanakkor a Külkereskedelmet Irányító Igazgatóság honorálni akarja az indokolt kvótaemelési, valamint az új kvóták engedélyezésére vonatkozó kéréseket.

A devizafelhasználás átvizsgálása során megállapítást nyert, hogy a szabadforgalmi devizarendszer mennyire hasznos. Így például az Angliából importált áruk túlnyomó részét szabadforgalmi devizákkal fizették importorjeink.

A bankjegyforgalom 303 millióval emelkedett március első hetében

A Banca Naționala március 4-i hetikimutatása szerint március első hetében lényegesen volt az aranybeszolgáltatás és így a 18 milliárd 308.986.099 lej értékű aranykészlet alig változott. A forgalomban levő bankjegyek összege 303 millióval 34 milliárd 266.248.605 lejre emelkedett, míg a látra szóló kötelezettségek (gírószámlák) végösszege 428 millióval csökkent, vagyis a bruttó bankjegyforgalom csökkenése 125 millió lej. A fedezeti arány 1 ezreléssel 33.42 százalékra javult. Az import fedezésére szolgáló devizakészlet 35.5 millió lej értékűvel 346.662.690 lejre emelkedett. A kliringszámlák aktív szaldói 58.5 millió lej értékűvel 483.432.340 lejre csökkentek. A kereskedelmi váltótárca 57.5 millióval 10 milliárd 485.904.381 lejre csökkent, a lombard-hitelek összege két millióval 1.630.203.530 lejre csökkent. A magángírószámlák egyenlege 8 millióval 9 milliárd 275.413.848 lejre emelkedett.

zalekára javult. Az import fedezésére szolgáló devizakészlet 35.5 millió lej értékűvel 346.662.690 lejre emelkedett. A kliringszámlák aktív szaldói 58.5 millió lej értékűvel 483.432.340 lejre csökkentek. A kereskedelmi váltótárca 57.5 millióval 10 milliárd 485.904.381 lejre csökkent, a lombard-hitelek összege két millióval 1.630.203.530 lejre csökkent. A magángírószámlák egyenlege 8 millióval 9 milliárd 275.413.848 lejre emelkedett.

Mennyi betegsegélyzői illetéket kötelesek fizetni a kisiparosok?

Bucuresti, március 16. Ralea Mihály munkaügyi miniszter rendeletet irt alá, amely megállapítja a különböző fizetési és jövedelmi osztályokat, amelyek alapján a betegsegélyzőpénztárnál beillesztik az egyes kisiparosokat. A városok kisiparosait a következő három fizetési osztályba sorozzák:

1. Azok, akik egyedül vagy egy inassal dolgoznak, a harmadik osztályba kerülnek.
 2. Aki több inassal vagy egy segéddel dolgoznak, a negyedik osztályba kerülnek.
 3. Aki több inassal és egy vagy több segéddel dolgoznak, az ötödik osztályba.
- A falvak és községek ipari munkaadóira nézve a szociális biztosítási törvény, amely

nek alapján a rendeletet kiadták, úgy intézkedik, hogy azokat a harmadik vagy negyedik osztályba kell sorozni aszerint, hogy csak inasokkal és segédekkel dolgoznak. A városi ipari munkaadókra alkalmazott rendszer alól néhány kisvárost kivonnak és a községi rendszerbe sorozzák. Kizárólag önkormányzatok, bessenarabiai és bukovinai kisvárosokról van szó. A rendelet a Hivatalos Lapban való közzététel napjától lép életbe.

Fizetéképtelenségek

Az oravicai „Mercur“ S. C. kényszer-egyezsége ügyében a törvényszék március 27-re értekezletre hívta össze a cég hitelezőit.

A brassói törvényszék Heinrich Lehni brassói kereskedő elleni csődöt — a csődvagyon felosztása után — megszüntette.

Az önkormányzati kis- és középbankok szövetsége, az Asociațiunea Bancile Unite din România (B. U. R.) ezévi rendes közgyűlését április 2-án tartja meg Bucurestiben.

Könyvkötészeti munkákat izlésesen és olcsón készít a

GLORIA

könyvkötészeti

Tulajdonos: MARK LAZAR.

CLUJ, Piața Unirii 9.

A CFR új szabályzata az export-import forgalomban. A CFR vezetősége — a megváltozott európai helyzetnek megfelelően — módosította a külföldre irányuló és külföldről jövő szállítmányok fuvardíjszámolásainak módozatait. A rendelet részletesen felsorolja, hogy mely államokkal van még érvényben a kötelező díjszabás és mely államokba exportált tételek fuvardíjja fizetendő mindenkor előre. A rendelet a CFR hivatalos lapjának egyik legutóbbi számában jelent meg.

Szünetel a forgalom a csekkoronában. A legutóbbi világpolitikai események hatása alatt a legtöbb nyugati tőzsdén felfüggesztették a csekkorona jegyzését és tegnap már a zürichi tőzsdén sem jegyezték a csekkoronát. A zürichi devizatőzsde magánforgalmában csekkorona bankjegyekben 3.50—3.80-as árfolyamon voltak kötések, azonban így is a kínálat dominált. Bucarestben és az ország nagyobb városában tegnap szünetelt a forgalom a csekkoronában, a helyzet kialakulásáig senkinek ad el és senkinek vásárol. Tegnap a Banca Naționala hivatalos árfolyamlapján változatlanul 4.68—4.77-es árfolyamon szerepelt a csekkorona.

Hustermékek szállítása a CFR-en. A vasutak vezérigazgatósága rendeletet adott ki, amely szerint a közönség használatára rendelt hus vasuti szállításánál állatorvosi bizonyítvánnyal kell igazolni, hogy az állat levágásakor egészséges volt. Huskészítményeknél a bizonyítványt az az állatorvos bocsátja ki, akinek ellenőrzése alatt az üzem áll, feltéve, ha az üzem székelyhelyen vasutiállomás van. Ha azonban a szállítmány más helységről kerül a vasuti állomásra, egy a származási hely illetékes állatorvosának bizonyítványa csak a vasutállomásig érvényes és a vasuti állomás székelyhelyen illetékes állatorvos adja ki a szállításhoz szükséges bizonyítványt. Nem kell bizonyítványt vágott szárnyasoknál, huskonzervnél, vadaknál, halaknál — ha azok egy darabban kerülnek szállításra — zsimál és a 25-kg-ot meg nem haladó saját fogyasztásra rendelt húsnál. Hentesárúk és huskészítmények, amelyek a földművelési miniszter engedélye alapján működő gyárakban készülnek, 50 kilogramm szállítási (állatorvosi) bizonyítvány nélkül vasutra adhatók. Egyszerre több 50 kg-os csomag nem adható fel.

Olaszország és Németország nagy tételekben vásárolja a román kukoricát. A kikötővárosok gabonátőzsdéin az utóbbi napokban nagy tételekben vásárolták a román kukoricát, aminek hatása alatt a kukoricaárak szilárdabbak. A többi gabonaműveletben az üzlet csendesebb, az árak változatlanok.

Zürichi árfolyamok (március 16.): Márka 176.45, holland forint 233.40, dollár 429.75, font 20.605, francia frank 11.6575, olasz lira 23.14, csekkorona (nem jegyzik), pengő 87.25, dinár 10.—, lej 3.37, zloty 83.—, belgas 74.—.

A Román Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai:

Dollár	141.24—143.31
font	662.40—672.77
palesztinai font	663.00—673.44
holland forint	75—76.18
svájci frank	32.15—32.64
francia frank	3.57—3.79
márka	40.50—41.59
pengő	25—27
csekkorona (hivatalos)	4.68—4.77

Az exportból eredő, szabadforgalomba bonyolítható devizakvóták árfolyamai lanyhábbak. Bucarestben tegnap délig a következő árfolyamok alakultak ki:

Palesztinai font, 30%-os sz.-kvóta	1700—1750
angol font, 30%-os szabadkvóta	1640—1650
angol font, 20%-os kvóta	1340—1350
angol font, 40%-os kvóta	1005—1039
holland forint, 30%-os sz.-kvóta	185
dollár, 30%-os szabadkvóta	360
svájci frank, 30%-os kvóta	78—81
francia frank, 30%-os sz.-kvóta	9.62
belgas (klirng)	57.70
belgas, 15%-os	60
svédkorona, 30%-os kvóta	90

EGYESÜLETI ÉLET

— Young-Wizo klubest. F. hó 18-án este 9 órai kezdettel tartja meg a Young-Wizo szokásos klubestjét a ZsNSZ olvasóköre helyiségeiben, Str. Iuliu Maniu 2. II. em.

MÁRCIUS 17.
MUSORA:
életének története.
asa. Egy asszony
n asszonyé lehetne.
ette Colbert, Her
ate: Zukor Georg.
MUSORA:
nga din. Óriásfilm
és a 41-es Brigád
Grant, Victor Ma
Fairbanks. A film
laghradó.
MUSORA:
s kémfilm; főszere
ova, Albert Schön.
MUSORA:
sláger: I. Vladia
beszélő társadalmi
mir Gardin és M.
ster bosszúja. Iz
rama. Fősz.: Pat
Lindsay. III. Jour
trány az Operában.
rek. II. Az ördög
MUSORA:
magyar énekes
filmje: Mária nő
Jávai Pál, Vaszary
és Halmay Tibor.
ró hajó katasztró
el. III. Híradó.
an Kiepura.
MUSOR
cius 17.
kus torna, rádióhír
háztartási, orvosi
időjárás, kulturális
mentés. 13.10: D&I
Sport hírek. 13.40:
rek, időjárásjelentés,
mezek. 15: Hírek.
nazene. 19: Időszaki
művek hanglemeze.
20.15: Román dalok.
őfűrés. 21: Haydn:
rek. 23.20: Hang-
külföldre német és
Közlemények.
a, utána hangleme
Mélyhegedűszámok.
alan Zenészek Szim
Hírek. 18.15: Liszt:
gorán. 18.50: Sport-
mezek. 20.30: Az
mann meséi. 22.30:
lonzenekara. 1.05:
külföldi műsorból?
A bolygó holland
yü zene.
MUSOR
MUSOR
ebb apróhirdetés 70
ülöhelyek és fürdőh
zett, eltűnt tárgyak
ként 1 lej. Apró-
fizetés mellett kös
megkeresésekre csak
válaszolunk és csak
továbbítunk.
ns komfortos buto-
Cal. Reg. Ferdinand
a bérbeadó. Cim s
s kislány mellé ke-
Sincal 15.
dkozó, fiatal, gyer-
zatna. Markovits
l. Satu-Mare.
m kivitelű külföldi
garnitúra hely szűke
6 d. e. 9—1-ig. Cim

TEL. 3183.

P. O. B. 601.

TEL AVIV

52, ACHAD HAAM STR.

ELISMERTEN LEGJOBB SZALLODA A VAROS KOZPONTJABAN. A BANKOK ES KERESKEDELMI KOZPONT KOZVETLEN KOZLEBEN.

— SZEP ARNYEKOS KERTTEL KORULVEVE. — HIDEG ES MELEG VIZ. — PRIVAT FURDOSZOBOK. — KOZPONTI FUTES. — ELSO-RANGU KONYHA. — MAGYAR ES ROMAN KISZOLGALAS. — KEDVEZO ARAK.

UJ KELET Legújabb hírek

Ma összeül a francia államtanács

(ötödik oldali cikkünk folytatása)

európai helyzet nyugvóponton van. A Temps megállapítja, hogy a német politika már nem áll erkölcsi alapon.

London, március 16. Az angol közvélemény és az angol kormány már belenyugodott a Csehországba bekövetkezett eseményekbe. A közvélemény azonban ma már megbukottnak tekinti Chamberlain megbékélési politikáját.

Eden volt külügyminiszterrel az élen számos angol vezető politikusi nemzeti egység-kormány megalakítását sürgeti. Ennek feltételül azonban az ellenlék Chamberlain távozását kötötte ki.

Az események folytán Stenley és Hudson berlini útja elmarad, ehelyett Moszkvába és Varsóba látogatnak el.

Angol politikai körök tudni vélik, hogy Hacha, a volt csehszlovák köztársasági elnök akkor határozta el magát a berlini lépésre, midőn megtudta, hogy a németek repülő-támadásra készülnek Prága ellen.

Erélyes angol jegyzék Berinben

London, március 16. Henderson berlini angol nagykövét kormány megbízásából jegyzéket nyújtott át a német kormánynak, amelyben az angol kabinet felfogását ismergeti az elmúlt 24 órai eseményekkel kapcsolatban. A jegyzék nagyrészt azonos Chamberlainnek az alsóházban elhangzott beszédével, de lényegesen erélyesebb hangnemben íródott.

Angol-francia értekezlet készül

Párizs, március 16. Az angol kormány állítólag angol-francia értekezlet összehívását tervezi a közeljövőre, amelyen a két ország állásfoglalásáról fognak tanácskozni és ugyanakkor megállapodnak abban, hogy Lebrun köztársasági elnököt közeli londoni útjára Daladier miniszterelnökön kívül Gamelin vezérkari főnök és Darlan tengernagy is elkíséri.

Csehország bekebelezésének gazdasági kihatásai

London, március 16. Angol pénzügyi körökben nagy érdeklődéssel kommentálják Csehszlovákia elfoglalásának következményeit. Mindenekelőtt rámutatnak arra, hogy a csehszlovák hadiipar megkaparintása hatalmas előnyöket biztosít Németország számára. A cseh hadsereg meglévő felszerelése 40 hadosztálynak a legmodernebb harci eszközökkel való felszerelésére alkalmas. A cseh jegybank német kézre kerülő aranykészlete 25 millió font értéket képvisel, a magánkézben 10-12 millió font értékű arany van.

Bizonyos komplikációkat fog okozni azonban egyes cseh iparágak főleg a mozdony- és kémiai ipar konkurrenciája a német piac számára. A német márkának a csehkorona helyett való bevezetése ugyancsak ki fog hatni a cseh termékek kivitelére. Megfelelő nyersanyag híján súlyos csapás érne a cseh textilipart, amely eddig konkurált az angolal. Ez a német rendszerben nem lesz lehetséges.

A francia külügyi bizottság viharos tanácskozása

Párizs, március 16. Szerda este összeült a francia kamara külügyi bizottsága a Közép-Európában történt események megtárgyalására. Bonnet külügyminiszter részletes beszámolót tartott, amelyben leszögezte: ajánlatos volna, ha Lengyelország a szövettel kötött kapcsolatot szorosabbá és bensősége-sébbé tené.

Kerryls jobboldali képviselő annak a véleményére adott kifejezést hogy Németország most, hogy keleteurópai pozícióját még jobban megalapozta, erőfeszítéseket fog tenni a Földközi tenger irányában is és Olaszországgal közösen még nyomatékosabban fogja követelni gyarmati igényeinek kielégítését.

Flandin tiltakozott a háborus pszichózis ellen, ami szerinte egyes képviselőket elfogott. Az Angliával való egyetértés a legjobb békebiztosíték. A kormány olyan politikát folytat, amely egyedül mentheti meg a békét.

Bonnet részletekkel szolgált a minden téren való francia-angol együttműködésről és kiemelte, milyen védintézkedéseket tettek Szomáliában és Tuniszban.

A szocialisták Léon Blumot bízták meg, hogy nevéükben véleményét nyilvánítson.

Az Havas szerint bár bizonyos ellentétek mutatkoztak, valószínű, hogy a képviselők úgy határoztak, miszerint véget vetnek a pártviszályoknak a nemzet erőinek átcsoportosítása érdekében, hogy a külső helyzettel szemben megszilárdítsák Franciaország pozícióját.

Párizs, március 16. A francia kormány ma az Elyséében Lebrun köztársasági elnök elnökele alatt államtanácsot tart.

„Hitler súlyos hibát követett el“

Párizs, március 16. A Le Jour című lap Pietri tollából a következőket közli: Ha elfogadjuk azt a tételt, hogy Németország már nem tud megállani az európai hegemonia lejtőjén, úgy egy dolog bizonyosra vehető: olyan pontokat fog megtámadni, ahol legkisebb az ellenállás. A lap úgy véli, hogy a talpraállás csak akkor lesz lehetséges, ha Angliát és Franciaországot fogják erősebben tudni.

Ugyanebben a lapban Balby kétes értékűeknek jelenti ki a német fogadkozásokat

s leszögezi, hogy a jövőre nézve le kell mondanai a nemzetközi konferencia eszméjéről.

A Le Figaro-ban d'Ormesson a következőket írja: Az a hétmillió ember, akiket most Németország a maga uralma alá vont, erős és büszke faj fia, akiket a németeknek soha sem sikerült beolvasztaniok a maguk körébe. A cikkíró úgy véli, hogy Hitler nagy hibát követett el, mert a lépésével dugába döntötte a nemzeti szocialista propaganda pillérét.

A Le Petit Parisien a tengeri légi, szárazföldi haderők, valamint a gazdasági, pénzügyi morális erőforrások növelésének szükségességét hangsúlyozza.

Amerika hangja

Newyork, március 16. Az amerikai közvélemény felháborodottan vette tudomásul a hétmillió cseh bekebelezésének híreit. A lapok kiemelik, hogy Németország feladta azt az elvét, miszerint a Birodalomban csak német fajú népeknek van helyük.

A Newyork Times a következőket írja: Most tudjuk, hogy nem a szudétavidék volt Hitler utolsó területi követelése Közép-Európában. Jogosan állítjuk, hogy a németek még csak az elején vannak ezen az úton. Most olyan területeket uralnak, amelyek sohasem voltak az ővéik és csak a fegyverek tulsúlyának engedtek. A kancellár összerombolta az egyedüli közép-európai hadsereget, amely ellenállhatott volna terveinek. Így feltevé Németország igazi szándékait.

6000 cseh és szlovák tiltakozása Amerikában

Csikágó, március 16. A cseh és szlovák kolónia tegnap gyűlést tartott 6000 résztvevővel. Jan Masaryk, Csehország volt lon-

doni követe felháborodását fejezte ki a történetek felett. „Hitler kancellár ezen eljárása — mondotta — lerombolt mindent, ami ott emberi és isteni volt“.

Gafencu külügyminiszter tanácskozása

Bucuresti, március 16. A Semnalul írja: A külügyminisztériumot diplomáciai megbízottak a külföld különböző városából állandóan informálják az eseményekről.

Gafencu külügyminiszter tegnap kihallgatáson fogadta Fabrizius német, Adrien Thierry francia, Chigi olasz és Tellrier török követet, akikkel beható megbeszélést folytatott.

Esete Gafencu külügyminiszter hosszasan tanácskozott Vajda Sándor királyi tanácsossal.

Párizs, március 17. A francia képviselőház ma kezdte meg a választójogi reformjavaslat vitáját. Az új javaslat, mint ismeretes, a kerületi választás helyett a lajstromos, proporcionalis választást irányoz elő. Egy képviselő a vita elhalasztását kérte, arra való hivatkozással, hogy a tervezet nem teljes. A kérés 370 szavazattal 290 ellenében elutasították.

„Ukrájna szabadságáért tovább folyik a harc“

Berlin, március 16. A berlini ukrán sajtószolgálat közli: Ivan Roman, az ukrán nemzeti hadsereg parancsnoka a következő hadi-jelentést adta ki: „Az ukrán-magyar front a Huszt—Irsava Csindadivo vonaltól mintegy 8 és a Perecsintől mintegy 2 kilométerre van. A harc Ukrajna szabadságáért tovább folyik“.

Az erdélyi szövetkezetek kolozsvári kongresszusa

Jinga alminiszter elnököl a keddi kongresszuson

Cluj, március 17. 1939 március 21-én a kolozsvári városnéző nagytermében Szamos és Maros tartomány „Szövetkezeti köre“ gyűlést tart. A gyűlésen részt vesz dr. Jinga nemzetgazdasági alminiszter, a bukaresti szövetkezetek képviselői, a Szamos és Maros tartományi szövetkezetek felügyelői az összes ellenőrző közegekkel együtt, a kolozsvári, nagybányai, besztercei, nagyváradai, gyulafehérvári, szebenii, fogarasi, stb. szövetségi igazgatók. Rajtuk kívül részt vesznek a gyűlésen az Erdély területén lévő nagyobb szövetkezeti egy-

ségek vezetői is.

A Szövetkezeti kör ezen ülésén a jelentések alapján határozatban fejtik ki az erdélyi szövetkezeti élet összes sérelmeit. Végül megtárgyalják azokat az intézkedéseket, amelyekkel talpra lehetne állítani az erdélyi szövetkezeti életet.

Ennek a gyűlésnek kifejezetten kongresszus jellege lesz és az ott megtárgyalásra kerülő problémák határkövet jelennek az erdélyi szövetkezeti mozgalom fejlődésében — mondja a hivatalos jelentés.

A temesvári tábla döntése szerint:

A zsidók ünnepnapon is kötelesek adót fizetni

Egy különös incidens bírósági epilógusa

Timisoara, március 17. (Az Uj Kelet tud.) A mult év őszén, a zsidó újév napján Anghel Stefan adóügynök látogatást tett Weber Lajos, krassómegyei Licareti községbeli vegyeskereskedő lakásán és arra szólította fel, hogy adóhátralékát azonnal fizesse ki, valamint mutassa fel iparigazolványát. A kereskedő arra hivatkozott, hogy vallásának egyik legfontosabb ünnepnapját üli és ezért nem nyulhat pénzhez. Az adóügynök azonban ragaszkodott a hátralék azonnali kifizetéséhez, mire a kereskedő állítólag sértő kijelentéssel illette.

Anghel a történet után bünvádi feljelentést tett a kereskedő ellen, hatóságai személy megsértése címén. Weber másnap kifizette ugyan az adóhátralékát, ettől függetlenül azonban bünvádi eljárás indult ellene, majd az ügyészség vád alá helyez-

te. A törvényszék a kihallgatott tanuk vallomása alapján bünösnök nyilvánította Weber és hatóságai személy megsértése címén 5000 lej pénzbírságra ítélte.

A kereskedő a temesvári táblához jelentett be fellebbezést az ítélet ellen. A tegnapi tárgyaláson részletesen előadta, hogy nem volt szándékában az adóügynök megsértése, akivel egyébként is személyes baráti viszonyban volt. Sokszor vitakozott vele vallási kérdésekről és amikor a zsidó újév napján látogatást tett nála, hogy beszedje a hátralékos adót, joggal azt hihette, hogy rossz tréfát enged meg magának, mert éppen a vele folytatott vallási viták során az adóügynök jól tudta, hogy vallásos zsidó ünnepnapon nem nyulhat pénzhez. Ezért jogos felháborodásában talán néhány éles kifejezést használt vele szem-

ben, de nem volt szándékában, hogy mint hatóságai személyt sértéssel illesse.

A panaszos adóügynök nem jelent meg a tárgyaláson, azonban Tarcinius táblai ügyész magáévá tette a magánvádat és a kereskedő példás megbüntetését kérte.

A zsidók ünnepnapján is kötelesek adót fizetni

— mondotta többek között — mert ha a hatóságok tekintettel volnának a zsidó ünnepekre, akkor az súlyos visszaélésekhez vezetne.

A tábla ítéletében részben elfogadta az ügyész érveit, kimondotta, hogy a kereskedő nem érthette sérelem, amiért ünnepnapján adófizetésre szólították fel és így a jogos felháborodására irányuló védekezés nem helytálló. A tábla azonban figyelembe vette az enyhítő körülményeket és ezért a pénzbírságot 1000 lejre szállította le.

Megszavazták a zsidótörvényt

Budapest, március 16. A magyar képviselőház tegnap általánosságban megszavazta a kormány zsidótörvény-javaslatát.

LEGUJABB SPORT

Világbajnokságot nyert Kairóban az Adelstein-Kolozsvári román pár

Kairóból jelentik: Az asztali teniszbajnokság versenyei ma befejeződtek. A verseny nagy román sikert hozott, amennyiben a román páros világbajnokságot az Adelstein-Kolozsvári pár nyerte el. A férfipáros az angol színekben induló Bergmann, a férfipáros a Bergmann-Barna pár, a női egyest a cseh Depetrova és végül a vegyespáros a cseh Wotrubkova-Vana pár nyerte.

Párizs. Franciaország—Magyarország 2:0 (1:1). Válogatott labdarugómérkőzés. 30.000 néző.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop 10. Telefon: 18-60.

BUN DE IMPRIMAT

Ez a XXI kongresszus éve! Váltsátok meg a sékelt!